

2457-39

Structuurvisie
Sexbierum Glastuinbouw
(ontwerp)

P2457-39

**Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw
(Ontwerp)**

Code 101702 / 10-12-10

**GEMEENTE FRANEKERADEEL 101702 / 10-12-10
STRUCTUURVISIE SEXBIERUM GLASTUINBOUW**

<u>INHOUDSOPGAVE</u>	<u>blz</u>
1. INLEIDING	1
2. BELEIDSKADER	4
2. 1. Rijksbeleid	4
2. 2. Provinciaal beleid	4
2. 3. Gemeentelijk beleid	7
2. 4. Gebiedsgericht beleid	7
2. 5. Milieueffectrapportage	10
3. DE SAMENHANGENDE RUIMTELIJKE VISIE	11
3. 1. Inleiding	11
3. 2. Beschrijving landschap	12
3. 3. De ruimtelijke context	12
3. 4. Het schetsontwerp	13
3. 5. Licht en duisternis	19
3. 6. Energie	20
4. DEELGEBIEDEN	21
4. 1. Deelgebieden structuurvisie	21
4. 2. Het bestaande glastuinbouwgebied	21
4. 3. Het uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw	23
4. 4. De kwelderwal van de Juckemaleane	24
4. 5. Het zoekgebied landschappelijke inpassing en waterberging	24
4. 6. De infrastructuur	24
5. UITVOERBAARHEID	26
5. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid	26
5. 2. Economische uitvoerbaarheid	27
5. 3. Kostenverhaal	28

Bijlage 1: Schetsontwerp Glastuinbouwgebied Sexbierum

Bijlage 2: Reactienota Overleg en Inspraak

1. INLEIDING

Aanleiding

Aanleiding voor deze structuurvisie zijn de plannen voor de ontwikkeling van de glastuinbouw bij Sexbierum. Hier is reeds een glastuinbouwgebied aanwezig. Thans wordt een verdere uitbreiding van dit gebied voorzien.

De gemeente Franekeradeel, de provincie Fryslân en de Dienst Landelijk Gebied, hebben in april 2008 daarvoor een samenwerkingsovereenkomst getekend. Het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum zal met ruim 200 hectare kunnen uitbreiden. Teneinde deze ontwikkeling in planologische zin mogelijk te maken, is in opdracht van de gemeente een bestemmingsplan opgesteld en heeft de gemeente een Milieueffectrapport (MER) op laten stellen.

In oktober 2008 is door de gemeenteraad van Franekeradeel dit bestemmingsplan (bestemmingsplan 'Sexbierum - uitbreiding Glastuinbouw') vastgesteld. Aan dit bestemmingsplan is door de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State in januari 2010 in zijn geheel goedkeuring onthouden. Dit omdat bij de passende beoordeling van de significante effecten op de Waddenzee geen rekening is gehouden met de cumulatie met andere projecten. Voorts waren er twijfels bij de uitvoerbaarheid van de uit te werken bestemming voor glastuinbouw.

Naar aanleiding van bovenstaande is besloten dat er een structuurvisie opgesteld gaat worden voor het gehele plangebied alsmede een nieuw bestemmingsplan voor het 'bij recht' bestemde gedeelte in het vernietigde plan. Voor het overige gedeelte zal te zijner tijd een nieuw bestemmingsplan moeten worden opgesteld. Tevens zal het ten behoeve van het bestemmingsplan opgestelde milieueffectrapport worden bijgesteld.

Doel

Het doel van de structuurvisie is tweeledig:

- a. in de eerste plaats wordt er met de structuurvisie een samenhangende visie gegeven voor het gehele glastuinbouwgebied;
- b. in de tweede plaats moet in de structuurvisie worden ingegaan op de uitvoerbaarheid. Dit betreft zowel de maatschappelijke als de economische uitvoerbaarheid. In dit laatste kader is een belangrijk tweede doel van de structuurvisie een basis te vormen om grondexploitatiekosten te verhalen.

Ad a:

Het plangebied van het nieuw op te stellen bestemmingsplan is kleiner dan dat van het vernietigde plan en omvat slechts het westelijk gedeelte van het toekomstig glastuinbouwgebied. Hierdoor is het noodzakelijk geworden voor het totale, op termijn te realiseren glastuinbouwgebied een samenhangende visie op te stellen. Hierin worden keuzes vastgelegd voor de ruimtelijke ontwikkeling van het totale plangebied voor de glastuinbouw.

Ook de directe omgeving van dit gebied wordt hierin meegenomen. Met de vaststelling van deze structuurvisie wordt de ontwikkeling van het totale gebied ten behoeve van de glastuinbouw aangegeven.

De structuurvisie fungeert dan ook voor wat betreft de samenhangende visie als locatieoverstijgend beleidskader.

Ad b:

In de Wro is vastgelegd dat in een structuurvisie wordt ingegaan op de uitvoerbaarheid. In dit licht wordt in deze structuurvisie de economische uitvoerbaarheid nader onderbouwd. De grondexploitatiebepalingen van de Wro bieden de mogelijkheid om kosten die binnen een exploitatiegebied gemaakt worden te verhalen, maar onder bepaalde voorwaarden ook kosten die het niveau van een concrete locatie overstijgen. Deze structuurvisie fungeert dan ook voor wat betreft het kostenverhaal als locatieoverstijgend beleidskader.

Plangebied in ruimere context

Het plangebied van de structuurvisie en directe omgeving zijn onderdeel van het kleilandschap in het noordwesten van de provincie Fryslân. Het kleilandschap is een open en grootschalig gebied met structurerende elementen zoals dijken, kwelderwallen, slenken, terpen en paden. Er is sprake van een onregelmatige blokverkaveling met plaatselijk bijzondere verkavelingsvormen (zoals mozaïek-, radiaal- en strengenverkaveling). De beplanting is geconcentreerd rondom boerderijen en dorpen, langs hoofdontsluitingswegen, kwelderwallen en de randen van de voormalige Middelzee. Het plangebied maakt daarbinnen deel uit van het gebied van de kwelderwallen met terpdorpen. Het glastuinbouwgebied komt in een landschap dat gekenmerkt wordt door een afwisseling van oost naar west liggende, meer of minder verdichte kwelderwallen met dorpen en met tussenliggende laagtes die erg open zijn. Ten oosten van het gebied loopt de Slachtedyk die van hoge cultuurhistorische waarde is.

Plangebied structuurvisie

Het plangebied van de structuurvisie omvat:

- het bestaande glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum;
- het totale uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw (zijnde het plangebied van het vernietigde bestemmingsplan);
- een gebied tussen de Sexbierumervaart en de Getswerdersyl, zijnde een zoekgebied voor landschappelijke inpassing en waterberging.

Het plangebied wordt aan de noordzijde begrensd door de Frjentsjerterdyk en aan de oostzijde door de Slachtedyk. De Getswerdersyl vormt aan de zuidzijde de begrenzing. De Opvaart vormt aan de westkant de begrenzing. Het plangebied voor de nieuw te ontwikkelen glastuinbouw bevindt zich ten zuiden van de Juckemaleane. Het reeds bestaande glastuinbouwgebied ligt ten noorden van de Juckemaleane. Het plangebied voor de structuurvisie is weergegeven in *figuur 1*.

Leeswijzer

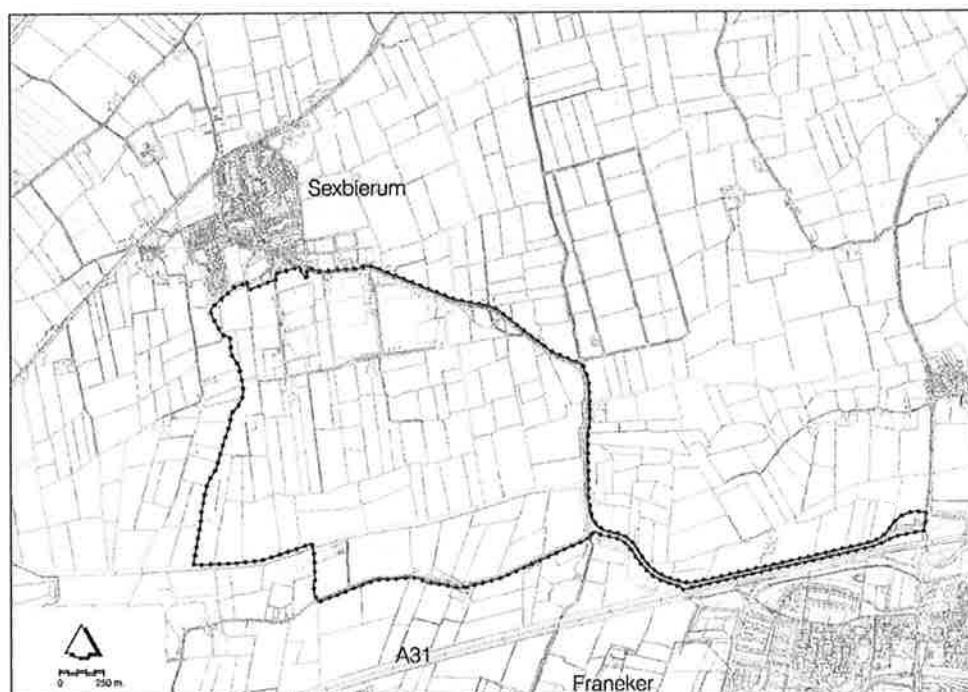
De Structuurvisie Sexbierum glastuinbouw is als volgt opgebouwd:

- in *hoofdstuk 2* wordt ingegaan op het beleidskader op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau;

- in *hoofdstuk 3* wordt ingegaan op de samenhangende ruimtelijke visie. In dit hoofdstuk worden keuzes vastgelegd voor de ruimtelijke ontwikkeling van het totale plangebied voor de glastuinbouw alsmede voor de directe omgeving van dit gebied;
- in *hoofdstuk 4* worden de deelgebieden toegelicht alsmede de maatregelen die per deelgebied worden uitgevoerd;
- in *hoofdstuk 5* wordt ingegaan op de uitvoerbaarheid. Bij de maatschappelijke uitvoerbaarheid wordt ingegaan op de overleg- en inspraakprocedure. Bij de economische uitvoerbaarheid wordt nader ingegaan op het kostenverhaal en op de grondexploitatie.

De structuurvisie bestaat uit deze plantekst en een digitale verbeelding (plankaart).

Figuur 1. Plangebied Structuurvisie Sexbierum glastuinbouw

2. BELEIDSKADER

2. 1. Rijksbeleid

Nota Ruimte

In de Nota Ruimte (februari 2006) is het rijksbeleid beschreven voor onder meer de landbouw. Voor het plangebied zijn de volgende onderdelen relevant.

Greenports en Landbouwontwikkelingsgebieden

In de Nota Ruimte is ten behoeve van de glastuinbouw globaal een aantal gebieden aangewezen dat in aanmerking komt voor verdere ontwikkeling van glastuinbouw. In deze zogenoemde *Landbouwontwikkelingsgebieden* (LOG) wordt ruimte geboden aan glastuinbouwbedrijven die voor hervestiging in aanmerking komen, om daarmee het herstructureren van bestaande verouderde glastuinbouwgebieden op gang te kunnen brengen.

Van provincies en gemeenten wordt verwacht dat zij de tien LOG-gebieden opnemen in hun ruimtelijke plannen. Mocht er een specifieke regionale behoefte zijn aan ruimte voor glastuinbouw die redelijkerwijs niet kan worden geacommodeerd in één van deze tien gebieden, dan kunnen provincies, bij voorkeur in onderling overleg, aanvullend ook andere gebieden voor dit doel aanwijzen. De ontwikkeling van dergelijke regionale glastuinbouwgebieden moet tevens worden gekoppeld aan een regionale herstructureeringsopgave. Bundeling van 'verspreid liggend glas' kan onderdeel van deze opgave vormen.

2. 2. Provinciaal beleid

Streekplan 2007

In het Streekplan Fryslân 2007 "Om de kwaliteit fan de romte" is het provinciaal beleid verwoord met betrekking tot glastuinbouw. De netto oppervlakte glastuinbouw in de provincie bedraagt ruim 100 hectare (bruto circa 250 hectare). De glastuinbouw is geconcentreerd op enkele locaties in Noordwest-Fryslân. Er is vraag naar meer ruimte voor glastuinbouw.

Het streekplan biedt ruimte voor de uitbreiding van de glastuinbouw in Noordwest-Fryslân met maximaal 450 hectare bruto. Op de bij het streekplan behorende plankaart is een 'zoekgebied glastuinbouw' aangegeven. Dit zoekgebied wordt beschouwd als Landbouwontwikkelingsgebied, waar specifieke ontwikkelingsmogelijkheden voor volwaardige glastuinbouwbedrijven aanwezig zijn. Buiten dit zoekgebied zijn de ontwikkelingsmogelijkheden voor glastuinbouw beperkt tot een ondersteunende tak bij overige agrarische bedrijven.

Voor de inpassing van nieuwe glastuinbouw vindt een afzonderlijke planologische procedure plaats. In dat kader vindt tevens de definitieve locatiekeuze plaats.

Het streekplan geeft verder aan dat veel ruimtelijke ontwikkelingen ingepast kunnen worden in de bestaande landschappelijke structuren, waarbij de landschappelijke kernkwaliteiten van Fryslân herkenbaar blijven. Dit vraagt wel om een zorgvuldig uitgekozen locatie en een goede inpassing in de omgeving.

Daarnaast biedt het streekplan ruimte voor nieuwe landschappen wanneer de maatschappelijke noodzaak aantoonbaar is. Hiertoe dient een zorgvuldig ontwerp met aandacht voor de ontwikkeling van nieuwe ruimtelijke kwaliteit te worden opgesteld, waarbij er ook aandacht moet zijn voor de bestaande activiteiten. Onder meer kassengebieden worden als voorbeelden van nieuwe landschappen genoemd. Door het stellen van hoge kwaliteitseisen, worden nieuwe landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten voor de toekomst gecreëerd.

Partiële herziening Streekplan 2007 Glastuinbouw Noordwest-Fryslân

Met de partiële streekplanherziening (vastgesteld door Provinciale Staten op 25 juni 2008) wordt ruimte geboden aan de verdere ontwikkeling van de glastuinbouwsector in Fryslân. De provincie vindt de verdere ontwikkeling van de glastuinbouwsector wenselijk omdat dit werkgelegenheid met zich meebrengt en bijdraagt aan de versterking van de economische structuur in Fryslân. Hierbij wordt ingezet op een concentratie van glastuinbouw in Noordwest-Fryslân. In het Streekplan 2007 is het zoekgebied voor de uitbreiding van maximaal 450 hectare glastuinbouw in Noordwest-Fryslân aangegeven. Met deze partiële streekplanherziening wordt een glastuinbouwlocatie binnen dit zoekgebied vastgesteld. Op deze locatie mag nieuwe glastuinbouw ontwikkeld worden.

Locatieonderzoek

Het onderzoek naar de meest geschikte locaties voor glastuinbouw binnen het zoekgebied, heeft plaatsgevonden in het kader van de procedure van de planMER. Er zijn uiteindelijk 5 potentiële glastuinbouwlocaties geselecteerd die én het meest geschikt zijn voor glastuinbouw én zo weinig mogelijk negatieve milieueffecten hebben ¹⁾.

Locatiekeuze

Op basis van de resultaten van de locatiebeoordeling uit de planMER en op basis van het bestuurlijk draagvlak, is voor de ontwikkeling van nieuwe grootschalige glastuinbouw in Noordwest-Fryslân een locatie aan de zuidkant van Sexbierum aangewezen. Deze locatie is circa 200 hectare (bruto) groot. De locatie is zeer geschikt voor de ontwikkeling van glastuinbouw. De milieueffecten zijn beperkt.

---

¹⁾ De potentiële locaties zijn:

- een locatie tussen Harlingen en Franeker;
- een locatie ten zuiden van Sexbierum;
- een locatie tussen St. Jacobiparochie en St. Annaparochie;
- een locatie ten zuiden van St. Annaparochie;
- een locatie ten zuiden van Vrouwenparochie.

De lichtopbrengst op deze locatie is erg gunstig. Daarnaast biedt deze locatie kansen voor combinaties met andere bedrijven in de omgeving (haven van Harlingen) voor de levering van CO₂, warmte en de afvoer van brijn (brijn is een ingedikte zoutoplossing en een restproduct van het watergebruik bij glastuinbouw). Alhoewel de locatie dicht bij de A31 ligt, is de ontsluiting van de locatie een belangrijk aandachtspunt bij de verdere ontwikkeling.

De locatie sluit direct aan bij het bestaande glastuinbouwgebied in Sexbierum. Hierdoor wordt de clustering van glastuinbouw, met de daarbijbehorende schaalvoordelen, versterkt. Doordat ruimtelijk aangesloten wordt op het bestaande glastuinbouwgebied, zijn de landschappelijke effecten van de nieuwe glastuinbouw beperkter dan bij een meer gespreide glastuinbouwontwikkeling of bij een geheel nieuwe glastuinbouwcluster. De bouw van kassen ten zuiden van Sexbierum heeft echter wél tot gevolg dat de bestaande landschappelijke hoofdstructuur van bebouwing op de kwelderwallen en de lege vlakte daartussen, doorbroken wordt. Dit landschappelijk effect weegt echter niet op tegen de landschappelijke voordelen van concentratie bij een bestaande glastuinbouwcluster.

Met de glastuinbouw wordt ter plekke een nieuw landschap gecreëerd. Het Streekplan 2007 biedt ruimte voor nieuwe landschappen wanneer de maatschappelijke noodzaak aangetoond is. Gezien de sociaal-economische effecten van clustering en versterking van nieuwe glastuinbouw, is deze maatschappelijke noodzaak aanwezig.

De provincie streeft naar een zo duurzaam mogelijke inrichting en een hoge ruimtelijke kwaliteit. Ten behoeve hiervan worden in de partiële streekplanherziening de volgende aanbevelingen gedaan. Hierop wordt de verdere planvorming beoordeeld. Het gaat onder meer om:

- het in hun omgeving herkenbaar en beleefbaar blijven van kenmerkende elementen zoals de Slachtedyk, de Frjentsjerterdyk, de Sexbierumervaart en de Opvaart;
- bufferzones tussen de kassen en het omliggende gebied voor landschappelijke inpassing en ten opzichte van milieugevoelige functies;
- de inpassing van wandel- en fietspaden, kanoroutes, etc. zodat het gebied tevens een functie als recreatief uitloopgebied krijgt;
- de reservering van voldoende ruimte voor oppervlaktewaterberging om bestaande knelpunten met betrekking tot de waterhuishouding in de omgeving tegen te gaan;
- een beeldkwaliteitsplan voor het gebied, waarbij in elk geval aandacht besteed wordt aan zichtzones (langs wegen) en zichtassen (door het gebied) met voldoende breedte;
- een landschappelijke inpassing die de belevingswaarde van het landschap zo weinig mogelijk negatief beïnvloedt;
- een goede ontsluiting van het glastuinbouwgebied, waarbij de verkeersbewegingen zo veel mogelijk buiten de bebouwde kom van Sexbierum plaatsvinden.

2. 3. Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Buitengebied Franekeradeel 2010-2020

De structuurvisie Buitengebied Franekeradeel 2010-2020 geeft een samenhangend beeld van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van het buitengebied. Daarnaast fungeert de structuurvisie ook als richtingwijzer voor de diverse initiatiefnemers in de gemeente. De structuurvisie moet gezien worden als een visie op hoofdlijnen op de toekomst van het buitengebied. De structuurvisie zal gebruikt gaan worden als toetsingskader voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied. Het is de bedoeling dat de structuurvisie te zijner tijd gaat fungeren als beleidskader voor de herziening van het bestemmingsplan voor het buitengebied. Een onderdeel van de structuurvisie vormt een uitvoeringsparagraaf. Voor de structuurvisie is gekozen voor een integrale benadering vanuit verschillende ruimtelijke thema's, te weten:

- het landschap als drager;
- ruimte voor de landbouw;
- ruimte voor duurzame energie;
- ruimte voor recreatie;
- ruimte voor wonen en bedrijvigheid.

In de structuurvisie buitengebied 2010-2020 wordt niet specifiek ingegaan op de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum.

2. 4. Gebiedsgericht beleid

Inrichtingsplan Franekeradeel - Harlingen

Gedeputeerde Staten van Fryslân hebben op 6 april 2010 het ontwerp inrichtingsplan Franekeradeel - Harlingen vastgesteld. Het ontwerp inrichtingsplan is een integraal plan voor het noordwesten van Fryslân. Het omvat een fors pakket van maatregelen voor een duurzame ontwikkeling van dit gebied ²⁾.

Het plan omvat voorstellen om de waterhuishouding te verbeteren, om de landbouwstructuur te verbeteren en om natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie en leefbaarheid, en duurzame energie impulsen te geven. De voornaamste aanleiding om voor dit gebied een plan te maken is het gegeven dat er in de afgelopen jaren problemen zijn ontstaan in de waterhuishouding. Dat komt omdat de bodem daalt als gevolg van jarenlange gas- en zoutwinningen in dit gebied. Door de bodemdaling verslechtert de waterhuishouding, maar ook de klimaatverandering heeft een negatieve invloed op het functioneren van het watersysteem. In de afgelopen jaren is gebleken dat er door hevige regenval wateroverlast ontstaat.

²⁾ Op initiatief van de provincie Fryslân is begin 2008 de Stuurgroep integrale gebiedsontwikkeling Franekeradeel - Harlingen geïnstalleerd. De betrokken partijen zijn: Provincie Fryslân, LTO Noord afdeling Franekeradeel/Harlingen, de Nederlandse Akkerbouw Vakbond, Frisia Zout, Vermilion Oil & Gas Nederland, de gemeenten Franekeradeel en Harlingen, Wetterskip Fryslân, de Friese Milieufederatie (namens de Natuur- en milieuorganisaties) en Dorpsbelangen in de gemeenten Franekeradeel en Harlingen.

Er zal meer waterberging nodig zijn in de komende jaren. De landbouw kampt in een aantal gevallen met verminderde drooglegging. Hiervoor zijn structurele oplossingen nodig. Daarnaast is het zaak om tijdig in te zetten op het verbeteren van de landbouwstructuur om daarmee goed te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen van schaalvergroting. Gekozen is voor een gebiedsgericht project om een oplossing te vinden voor deze vraagstukken.

Het inrichtingsplan omvat:

- een plan voor de waterhuishouding, waarmee de gevolgen van de bodemdaling door zout- en gaswinning kunnen worden opgevangen en waarbij op toekomstige klimaatverandering wordt geanticipeerd. Daarbij spelen punten als drooglegging, verzilting, verruiming van de waterberging, aanpassing / herstel van bruggen en kaden een rol;
- een plan voor de verbetering van de landbouwstructuur, waardoor goed op de schaalvergroting geanticipeerd wordt (gericht op verkaveling, ontsluiting en verkeersveiligheid);
- een plan voor verbetering van recreatie, natuur, landschap, cultuurhistorie en leefbaarheid en bevordering van duurzame energie.

Door de beschikbaarstelling en bundeling van geldstromen tussen 2010 en 2017 moet er tot een goede uitvoering van maatregelen worden gekomen. Het inrichtingsplan heeft een 'houdbaarheid' van 20 tot 30 jaar.

De ontwikkelingen rond de glastuinbouw bij Sexbierum (project Waddenglas) vallen buiten dit inrichtingsplan. Met de glastuinbouw als gegeven, worden bij het uitvoeren van maatregelen wel combinaties gezocht.

In het Inrichtingsplan Franekeradeel - Harlingen worden diverse maatregelen genoemd die betrekking hebben op het plangebied van de onderhavige structuurvisie. Het gaat om:

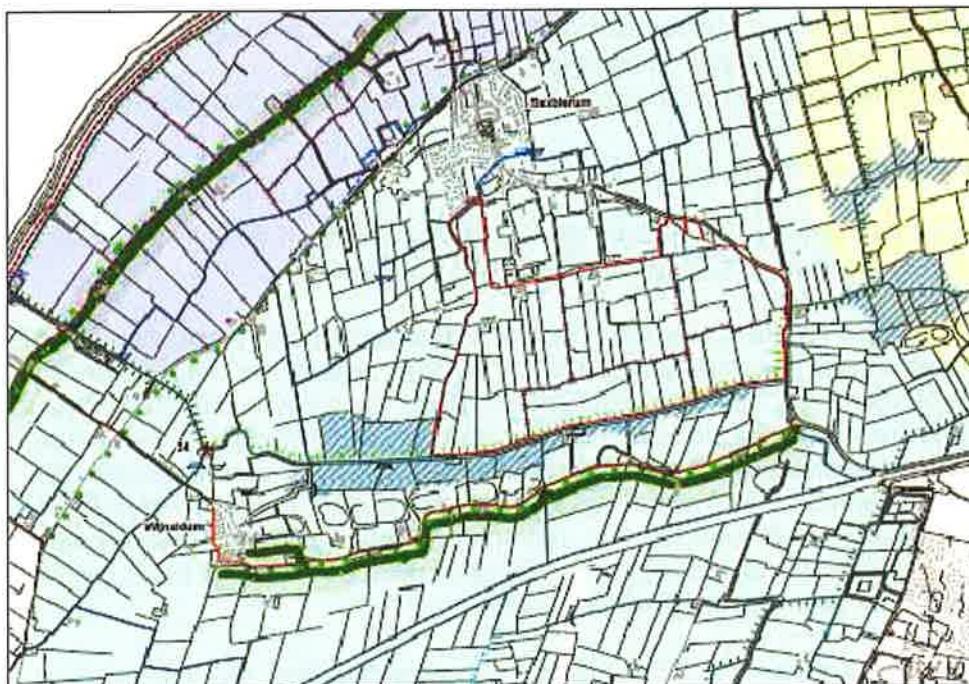
- zoekgebied waterberging ten zuiden van de Sexbierumervaart;
- versterking laanbeplanting langs de Getswerdersyl;
- zoekgebied herstel en versterking boerenerven langs de Getswerdersyl;
- de wegreconstructie van de Getswerdersyl en de Slachtedyk.

Waterbergingsgebieden

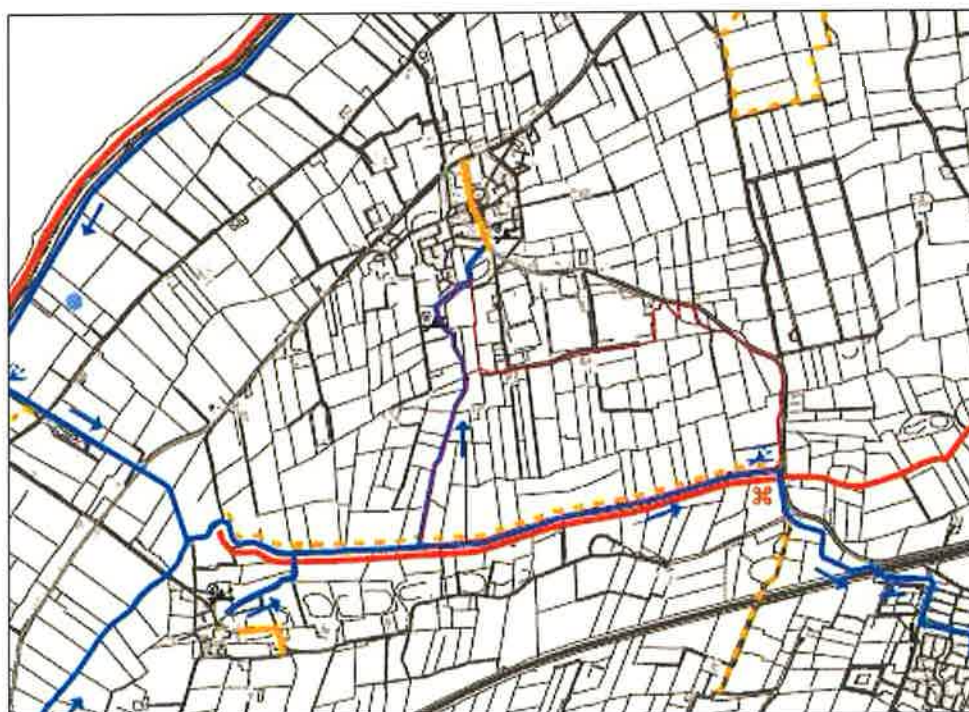
Waterbergingsgebieden worden ingezet in extreem natte perioden om tijdelijk een grote hoeveelheid water op te slaan. Het gaat om noodberging die, naar verwachting, één keer in de 20 à 25 jaar gebruikt zal worden. Deze gebieden komen in de laaggelegen delen te liggen (zie kaartbijlagen inrichtingsplan). Om te voorkomen dat de zoute kwel zal toenemen, worden de bergingsgebieden niet afgegraven. Afhankelijk van de frequentie van inzetten zullen de bergingsgebieden worden voorzien van een extra bemaling of een voorziening om noodpompen te plaatsen. Deze waterbergingsgebieden blijven beschikbaar voor de landbouw. Het gaat daarbij om gebruik voor de veehouderij. In de begroting zijn middelen opgenomen om de afwaardering voor deze gronden te betalen.

Bovengenoemde maatregelen zijn weergegeven op de maatregelenkaart (bijlage 1 bij het concept Ontwerp Inrichtingsplan). Voor een fragment hiervan zie figuur 2.

Figuur 2. Fragment maatregelenkaart Inrichtingsplan Franekeradeel - Harlingen

Figuur 3. Fragment ambitiekaart Inrichtingsplan Franekeradeel - Harlingen

Op de ambitiekaart (bijlage 2 bij het concept Ontwerp Inrichtingsplan) zijn wensen aangegeven ten aanzien van wandel- en fietsroutes. Voor een fragment van de ambitiekaart zie figuur 3. Aangegeven zijn:

- een kanoroute Sexbierumervaart en Opvaart;
- het te behouden cultuurhistorisch element ten zuiden van de Getswerdersyl (het betreft een voormalige sluis);
- een fietspad en wandelpad ten zuiden van de Sexbierumervaart.

2. 5. Milieueffectrapportage

In het kader van de uitbreiding van de glastuinbouw in Sexbierum is een milieueffectrapport (MER) (november 2010) opgesteld.

Een MER is een vorm van milieureportage waarbij een vergelijking wordt gemaakt tussen de milieusituatie in de huidige (autonome) situatie en de milieueffecten van een bepaalde ontwikkeling. Voor zover nuttig en noodzakelijk kunnen voor de toekomstige situatie verschillende alternatieven worden onderzocht. In dit geval is er voor gekozen om naast de situatie die in het bestemmingsplan wordt vastgelegd, geen alternatieven te onderzoeken, omdat in het verleden, in het kader van het MER Glastuinbouw Noordwest Friesland (2008), een integrale milieuoverweging heeft geleid tot de keuze voor de voorgenomen locatie.

Het plangebied van het MER bestaat uit het plangebied van het bestemmingsplan Sexbierum Uitbreiding glastuinbouw en van deze Structuurvisie. Voor de structuurvisie bestaat dit uit het bestaande en nieuwe glastuinbouwgebied en de relevante omliggende wegen, alsmede een zoekgebied voor landschappelijke inpassing en waterberging. Het MER beschrijft de gevolgen voor natuur en milieu, wanneer de gewenste ontwikkeling van het glastuinbouwgebied bij Sexbierum doorgang vindt, zodat milieubelangen bij de besluitvorming door het bevoegd gezag op volwaardige wijze meegewogen kunnen worden.

Vanuit het MER kan worden geconcludeerd dat het milieubelang voldoende is meegewogen bij de uitwerking van het initiatief waardoor de effecten van de ontwikkeling op het milieu op een goede wijze kunnen worden verantwoord dan wel gecompenseerd. Het MER geeft geen aanleiding tot (ruimtelijke) wijzigingen van het initiatief.

Het MER ligt gelijktijdig met de ontwerpstructuurvisie en het ontwerpbestemmingsplan ter visie. Tijdens de periode van tervisielegging bestaat de mogelijkheid tot het indienen van zienswijzen. De Commissie m.e.r. beoordeelt hierna de volledigheid van het MER en verwoordt dit in een toetsingsadvies. Ook de ingebrachte zienswijzen worden in het toetsingsadvies meegenomen. Hierna wordt een gemotiveerd besluit genomen: dit is het definitieve MER..

3. DE SAMENHANGENDE RUIMTELIJKE VISIE

3. 1. Inleiding

Ten behoeve van de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied bij Sexbierum hebben de Provincie Fryslân, de Dienst Landelijk Gebied en de gemeente Franekeradeel in april 2008 een samenwerkingsovereenkomst gesloten. De drie overheden willen hier een mooi, goed functionerend glastuinbouwgebied van maken, waarin zo veel mogelijk innovatieve technieken zijn verwerkt. Het nieuwe gebied moet behalve werkgelegenheid ook op andere vlakken een meerwaarde voor het dorp en de regio hebben. Het bereiken van een hoge ruimtelijke kwaliteit is voor dit gebied een essentieel uitgangspunt.

In de notitie "Ruimte voor Glas - De ruimtelijke kwaliteit van Waddenglas"³⁾ is een beeld geschetst van de ruimtelijke kwaliteit van het toekomstig glastuinbouwgebied. Andere aspecten die van belang zijn voor de realisatie van het gebied zoals ecologie, ontsluiting, lichthinder en energie, worden hierin niet of slechts zijdelings genoemd. Op deze aspecten wordt uitgebreid ingegaan in de milieueffectrapportage en in de rapporten van daarvoor uitgevoerde onderzoeken. In de notitie worden achtereenvolgens het bestaande landschap, de landschappelijke context van het nieuwe gebied en het schetsontwerp met de bijbehorende referentiebeelden beschreven. De notitie 'Ruimte voor Glas' is een integraal onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst en de basis voor de grondexploitatie.

De onderhavige structuurvisie beoogt voor het totale, op termijn te realiseren glastuinbouwgebied, een samenhangende visie op te stellen. Hierin worden keuzes vastgelegd voor de ruimtelijke ontwikkeling van het totale plangebied voor de glastuinbouw. Ook de directe omgeving van dit gebied wordt hierin meegenomen. Daarnaast behoeft het destijds in 'Ruimte voor Glas' opgenomen schetsontwerp op onderdelen aanpassing. Daarom is ten behoeve van de structuurvisie een samenhangende ruimtelijke visie opgesteld, waarbij een geactualiseerd schetsontwerp voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied is geïntegreerd.

Direct ten zuiden van het bestaande glastuinbouwgebied staat een forse uitbreiding van het glastuinbouwcomplex gepland. Daarnaast is ten westen van het bestaande glastuinbouwgebied nog een uitbreiding van beperkte omvang voorzien. Beide uitbreidingsgebieden maken deel uit van het schetsontwerp.

Als toelichting op deze samenhangende visie is in dit hoofdstuk de tekst van de notitie "Ruimte voor Glas" als basis gebruikt (paragraaf 3.2, Beschrijving landschap en paragraaf 3.3, De ruimtelijke context). Waar nodig is de tekst aangepast aan de geactualiseerde samenhangende visie c.q. het geactualiseerde schetsontwerp (paragraaf 3.4, Het schetsontwerp).

³⁾ Opgesteld door de provincie Fryslân, de Dienst Landelijk Gebied en de gemeente Franekeradeel. December 2007.

De onderdelen 'lichtuitstraling' en 'energie' zijn in zijn geheel geactualiseerd (paragraaf 3.5, Licht en duisternis en paragraaf 3.6, Energie).

3. 2. Beschrijving landschap

Opbouw in grote lijn

Het glastuinbouwgebied komt in een landschap dat gekenmerkt wordt door een afwisseling van oost-west liggende meer of minder verdichte kwelderwallen met dorpen en met tussenliggende laagtes die erg open zijn.

Cultuurhistorische elementen

In het uitbreidingsgebied ligt een kwelderwal met twee archeologisch waardevolle gebieden, de Opvaart die van de Sexbierumervaart naar het dorp loopt en de laagte van de oost-westlopende Sexbierumervaart. Ten oosten van het gebied loopt de Slachtedyk, die van hoge cultuurhistorische waarde is.

De Slachtedyk

De precieze leeftijd van de Slachtedyk is niet bekend. Duidelijk is wel dat men omstreeks 900 met de eerste dijken in Westergo begon. De Slachtedyk is ontstaan door een groot aantal al bestaande polderdijkjes verder op te hogen en tot een binnendijk aaneen te smeden. Dit verklaart ook het grillige verloop. De schattingen wanneer dit is gebeurd variëren van het jaar 1300 tot het jaar 1500. Deze noord-zuidlopende dijk fungeerde destijds als compartimenteringdijk. Tussen de Seedyk bij Oosterbierum en Raerd kent de Slachtedyk vele verschijningsvormen.

Op enkele stukken is het nog een smalle "griene dyk" die door het agrarische land loopt, zoals ook vlak ten zuiden van het nieuwe glastuinbouwgebied en ten zuiden van de A31. Op andere stukken is de Slachtedyk sterk verbreed en geasfalteerd om het verkeer te kunnen verwerken. Dit is ook o.a. het geval op het stuk Slachtedyk naast het nieuwe glastuinbouwgebied.

De wegen

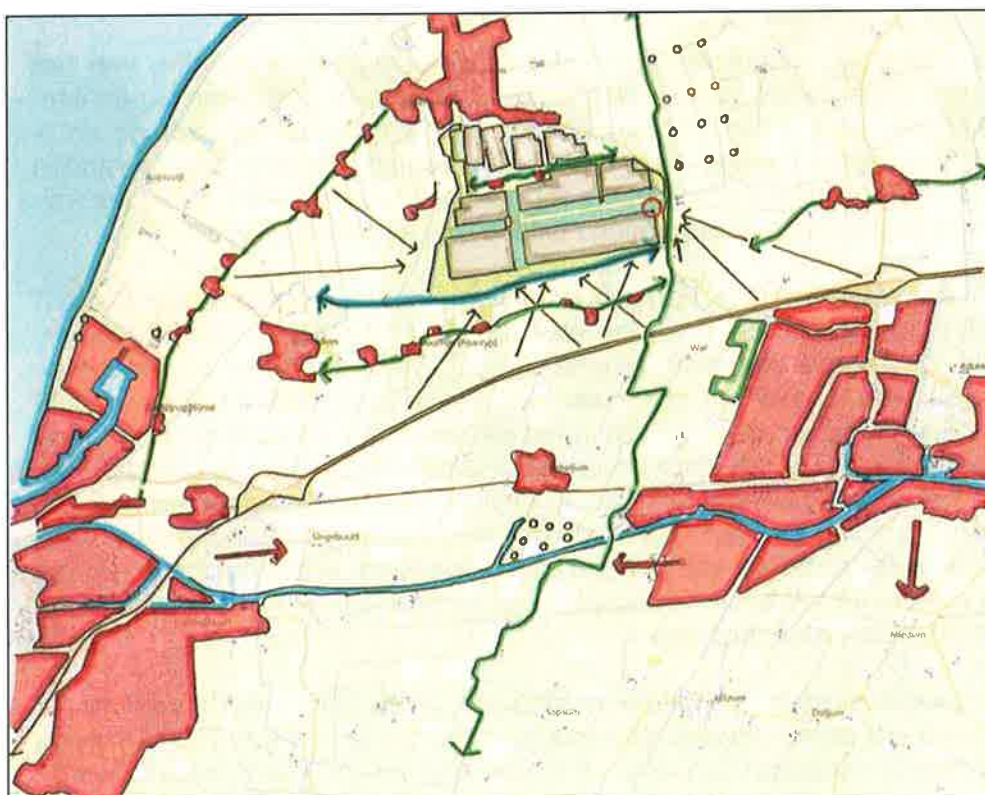
De belangrijkste wegen ter plekke zijn de Hearewei (N393) en de Slachtedyk. Beide zijn in het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) gecategoriseerd als gebiedsontsluitingswegen. Dit betekent dat deze wegen primair bedoeld zijn om het verkeer zo soepel mogelijk af te wikkelen en niet een verblijfsfunctie hebben. Op deze wegen mag 80 km/uur worden gereden. In het bestaande glastuinbouwgebied liggen kleinere wegen waar een maximumsnelheid van 30 km/uur geldt.

3. 3. De ruimtelijke context

Het kassengebied is vanuit het zuiden beleefbaar vanaf de snelweg, vanuit het westen vanaf de Hearewei en vanuit het oosten vanaf de Slachtedyk. Komende vanaf Leeuwarden zijn aan het open landschap langs de snelweg steeds meer elementen toegevoegd.

Het zicht vanaf de snelweg wordt mede bepaald door het windmolenpark, het Bastion bij Franeker, de gebouwen van het havengebied van Harlingen, de Slachtedykbrug en de windmolens bij Harlingen. Vanuit de zuidkant wordt het zicht op de kassen vanaf de A31 al iets gefilterd door de beplanting en bebouwing van de zuidelijke kwelderwal.

Door het nieuwe glastuinbouwgebied wordt een opbouw in schaal gerealiseerd. De fijne structuur van het dorp, de al wat grovere schaal van het bestaande glastuinbouwgebied en de grote schaal van het nieuwe gebied. De oriëntatie van het glastuinbouwcomplex loopt parallel aan de oriëntatie van de kwelderwallen en de laagtes (oost-westgericht).

Figuur 4. Ruimtelijke context (bron: notitie 'Ruimte voor glas', 2007)

3. 4. Het schetsontwerp

Uitgangspunten glastuinbouw

Vanuit de glastuinbouw is in overleg met tuinbouwdeskundigen een aantal hoofduitgangspunten voor de inrichting geformuleerd:

- kasdiepte van circa 300 meter, maximale flexibiliteit in de breedte;
- gietwaterbassins met een inhoud van 2500 m³/hectare glas;
- geen bomen in de nabijheid van kassen;
- goede ontsluiting.

Op basis van deze uitgangspunten is het schetsontwerp in de notitie 'Ruimte voor Glas' tot stand gekomen.

Ook bij de actualisering van het schetsontwerp ten behoeve van de samenhangende visie zijn bovenstaande uitgangspunten gehanteerd.

Toelichting op het schetsontwerp

Door uit te gaan van een kasdiepte van circa 300 meter bestaat de meest efficiënte en heldere inrichting uit twee stroken met kassen met daartussen een centrale ontsluitingsweg. Door de kasdiepte (met marges) vast te stellen op circa 300 meter en de breedte te variëren, is er ruimte voor grote en voor kleinere bedrijven. De centrale ontsluitingsas krijgt aan de beide uiteinden een ruimtelijk accent in de vorm van bijzonder vormgegeven bebouwing. De centrale as loopt vanaf het als eerste te realiseren westelijk deel van het glastuinbouwgebied tot aan de oostzijde bij de Slachtedyk.

Glas, energie, natuur en water zijn de belangrijkste elementen van het nieuwe glastuinbouwgebied. Het beeld op de kassen moet krachtig en simpel blijven: glas in een rietzone met een accent aan het begin van de zichtas vanaf de Slachtedyk. Voor de invulling van de rietzones c.q. de randen rondom het glas is gezocht naar een nuttige invulling. Deze gebieden krijgen een functie als waterberging / uitloop- c.q. recreatiegebied.

Om de kassenrand te verzachten worden rondom dijklichamen (aarden wallen) aangelegd die daarmee voor het zicht iets van de hoogte afhalen. Deze werken als een soort "groene plinten". De dijklichamen bevinden zich aan de west-, zuid- en oostzijde. De kassenrand wordt tevens verzacht doordat de kassen ingebed zijn in het riet en er aan de zuidkant een brede zone met water is. Als door onvoorziene omstandigheden het oostelijk deel van het plangebied van deze structuurvisie niet als glastuinbouwgebied in gebruik zal worden genomen, zal voor een goede landschappelijke inpassing aan de oostzijde van het glastuinbouwgebied worden gezorgd. Bij het upgraden van het bestemmingsplan (na 10 jaar) zal dit bij de evaluatie expliciet worden meegenomen.

De kassen moeten op voldoende afstand van de Slachtedyk komen te liggen om het oorspronkelijk dijkarakter zichtbaar te houden. In het schetsontwerp is uitgegaan van circa 90 meter. Ook tot de Frjentsjerterdyk en de Opvaart wordt voldoende ruimte (15 à 20 meter) gehouden.

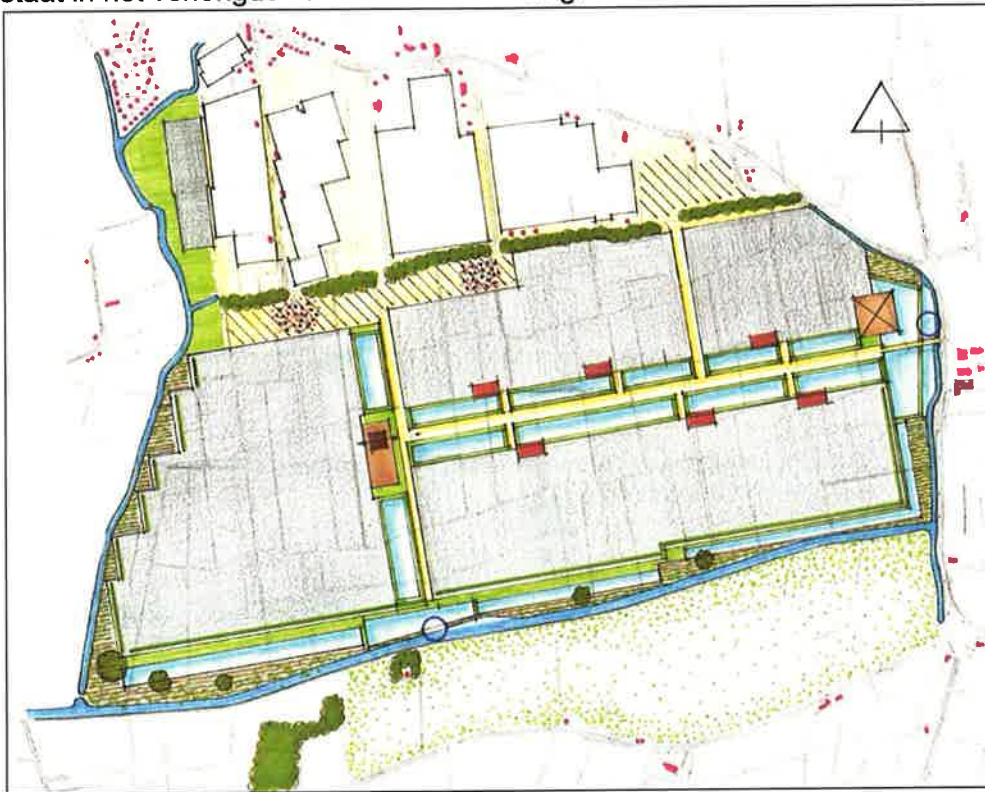
Het geactualiseerde schetsontwerp is hieronder weergegeven (figuur 5). Tevens is het schetsontwerp als A3 tekening opgenomen als *bijlage 1*.

De centrale ontwikkelingsas

De gietwaterbassins alsmede de bedrijfsgebouwen zijn in het oostelijk deel van het uitbreidingsgebied voor glastuinbouw langs de centrale ontwikkelingsas gesitueerd. De centrale ontwikkelingsas vormt tevens de hoofdontsluiting van het gebied. De gietwaterbassins komen in de lengterichting van deze weg te liggen waardoor een eenduidig beeld ontstaat.

De centrale ontwikkelingsas wordt aan de uiteinden beëindigd en ruimtelijk geaccentueerd door een bijzonder gebouw. De vormgeving van deze gebouwen vereist bijzondere aandacht.

Het gebouw dat de ruimtelijke beëindiging vormt aan de westzijde van de centrale ontwikkelingsas kan een accent in de hoogte krijgen. Dit accent staat in het verlengde van de as van de weg.

Figuur 5. Schetsontwerp glastuinbouwgebied Sexbierum

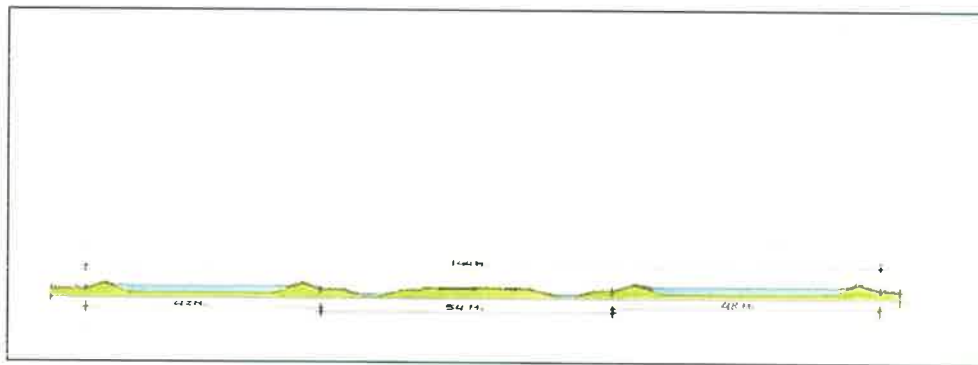
De entrees van de overige bedrijven liggen alle aan de centrale ontwikkelingsas. Er zijn kwaliteitseisen opgesteld ten aanzien van onder andere materiaal- en kleurgebruik, zodat de inrichting bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit.

De centrale ontwikkelingsas bevat in het *openbare gedeelte* behalve de weg ook brede bermen, een fiets-/voetpad en sloten. De sloten zullen een zo hoog mogelijk waterpeil krijgen. De waterbassins en de bedrijfsgebouwen worden in het *particuliere deel* van deze ontwikkelingsstrook gesitueerd zodat er een heldere opbouw van het gebied ontstaat. Deze exacte locatie van bassins en gebouwen is afhankelijk van de tuinders. Afhankelijk van de gronduitgifte zullen de bedrijfsgebouwen met eventueel de bedrijfswoningen verspreid worden gesitueerd (wel geclusterd per bedrijf).

De globale situering van bedrijfswoningen en bedrijfsgebouwen is op het schetsontwerp aangegeven met rode blokjes. Het betreft een indicatieve aanduiding voor de situering van bedrijfswoningen en bedrijfsgebouwen, geclusterd per bedrijf. Dit levert de variatie binnen de verder strakke ontwikkelingsas.

De breedte van deze particuliere strook (bestaande uit de gietwaterbassins en de bedrijfsgebouwen) is vooral bepaald door de noodzakelijke oppervlakte gietwaterbassins, en zal circa 65 meter zijn. De kassen beginnen achter deze strook.

Figuur 6. Principeprofiel centrale ontwikkelingsas (openbare deel: weg, bermen, fiets-/voetpad en sloten)

De noord-zuidgerichte zichtas

Haaks op de centrale ontwikkelingsas zal in het westelijke deel van het gebied een noord-zuid gerichte zichtas worden ontwikkeld. De noord-zuid gerichte zichtas blijft vrij van bebouwing en dient een blauw-groene invulling te krijgen. De bovengrondse waterbassins zullen dan ook evenwijdig aan deze as worden gesitueerd. De bedrijfswoningen en bedrijfsgebouwen in dit gebied zullen op één punt geclusterd worden en wel op het snijpunt van de noord-zuidgerichte zichtas en de oost-westgerichte centrale ontwikkelingsas. Het gebied 'achter' de bassins is in zijn geheel bedoeld voor glas.

Natuur en waterberging

Aan de zuidkant ligt de Sexbierumervaart in een lage zone. De Sexbierumervaart is onderdeel van de Elfstedenroute en wordt in zijn geheel behouden en versterkt, door een zone van minimaal 50 meter vrij te houden van kassen. Deze zone is plaatselijk veel breder (tot ruim 100 meter). De laagte aan de noordkant van de vaart wordt ingericht als toegankelijke, waterrijke rietzone. Deze zone kan bij overvloedige regenval dienst doen als waterberging. Dit geldt deels ook voor de westelijke rand van het plangebied. Ook hier wordt een waterrijke rietzone ontwikkeld.

De inrichting van de waterrijke rietzone bestaat voornamelijk uit riet in combinatie met open water, plas-dras-stroken en eventueel struweel. Plaatselijk zullen plekken zo ingericht worden dat er zilte natuur kan ontstaan. Ten zuiden van de Sexbierumervaart is, samen met de streek, gezocht naar een verdere vergroting van de landschappelijke kwaliteit. In paragraaf 4.5 wordt nader ingegaan op dit gebied.

Waterbassins

De waterbassins worden langs de hoofdontsluiting gelegd, deels ingegraven, en komen maximaal 1,5 meter boven het maaiveld uit.

Om de visuele barrière door de bassins te verminderen wordt de weg 1 meter hoger gelegd. Overtollig water kan vanaf de bassins overstromen naar naastliggende sloten en het oppervlaktewater in de bergingsgebieden. In de vormgeving van deze plekken kan deze bijzondere functie duidelijk gemaakt worden (bijv. watertrappen).

Ontsluiting

De zichtas die gevormd wordt door de centrale ontsluitingsweg komt rechtstreeks op de Slachtedyk uit. De entree van het gebied alhier is bijzonder vormgegeven doordat hier een smalle ontsluitingsweg tussen twee waterpartijen doorloopt. Deze entree is alleen bedoeld voor langzaam verkeer. Ten noorden van de ontsluitingsweg bevindt zich hier een van de twee bijzondere gebouwen. De ontsluiting voor het gemotoriseerd verkeer ligt in het ontwerp meer naar het noorden, ter hoogte van de aansluiting van de kwelderwal op de Frjentsjerterdyk. De ontsluitingsroute loopt daarna over de Slachtedyk. Dit is een kwetsbaar tracé. Een verdere uitwerking van dit wegtracé moet het oorspronkelijke dijkarakter zo min mogelijk aantasten. Dit stuk van de Slachtedyk is in het verleden reeds aangetast door verbreding van de weg en door aanleg van een vrijliggend fietspad. Een verdere aantasting wordt zo veel mogelijk voorkomen door uit te gaan van een zo beperkt mogelijke asfaltbreedte. Door de totale wegfundering van 6,80 meter breed deels in asfalt (circa 6 meter) en deels in bijvoorbeeld graskeien (circa 2 x 40 cm) uit te voeren, wordt zowel tegemoetgekomen aan de veiligheidseisen als aan de cultuurhistorische waarde van de oude dijk.

Onderdeel van de centrale ontwikkelingsas is een fiets-/wandelpad. De fietsroute volgt de centrale ontwikkelingsas tot op de Slachtedyk. De overstekplaats voor fietsers ter hoogte van de Slachtedyk zal verder uitgewerkt moeten worden om voldoende veilig te zijn.

Recreatie: wandel- en fietsroutes

In het glastuinbouwgebied worden ook mogelijkheden voorzien voor fietsen en wandelen. Vanuit Sexbierum loopt een bestaande recreatieve wandelroute langs de Opvaart. Deze route wordt doorgetrokken langs de Opvaart en komt uit op een padenstructuur langs de rietzone langs de Sexbierumervaart.

In het zoekgebied voor de landschappelijke inpassing zal aan de zuidzijde van de Sexbierumervaart een fietsroute worden aangelegd vanaf de Slachtedyk. Deze sluit aan op de Fiskersbuorren. Via dit pad, dat verhard zal worden, kan men richting Wijnaldum fietsen of richting Franeker, waar op andere routes kan worden aangesloten.

Langs de Opvaart en de Sexbierumervaart zullen kleine recreatieve voorzieningen zoals vissteigers en bankjes geplaatst worden. De mogelijkheid voor een vaarverbinding tussen het dorp en de Sexbierumervaart moet, evenals aanlegmogelijkheden zo dicht mogelijk bij het dorp, verder worden onderzocht. Ook zal de mogelijkheid voor een vaarverbinding naar het oosten worden bekeken. In ieder geval kunnen voorzieningen zoals vissteigers een plek krijgen zodat de recreatieve mogelijkheden worden vergroot.

De voorgestelde routestructuren en recreatieve voorzieningen hebben zeer duidelijk een meerwaarde voor dorp en regio. Zij vergroten de recreatieve dooradering van het landelijk gebied (recreatief medegebruik). Het verder uitbouwen van de routestructuren is een belangrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied.

Op onderstaand kaartje zijn de wandel- en fietsroutes in en rondom het glastuinbouwgebied weergegeven. Tevens zijn de belangrijke ontsluitingswegen en toegangen voor het gemotoriseerde verkeer weergegeven.

Figuur 7. Ontsluiting en routes

De kwelderwallen

Ten zuiden van het bestaande glastuinbouwgebied ligt de kwelderwal van de Juckemaleane, met twee archeologisch waardevolle gebieden. Deze gebieden zijn op het schetsontwerp weergegeven ('archeologisch waardevolle gebieden'). Het meest westelijk gelegen archeologisch waardevol gebied is een beschermd "archeologisch monument". In het schetsontwerp wordt deze wal behouden door een strook vrij te houden van kassen. De twee archeologisch waardevolle gebieden worden in hun geheel behouden.

De invulling van deze strook moet passen bij het kleinschalige, en met beplanting te verdichten, karakter van de wal. In deze strook worden mogelijkheden geboden voor:

- (aan glastuinbouw gelieerde) kleinschalige bedrijvigheid;
- bedrijfswoningen ten behoeve van deze bedrijvigheid;
- bedrijfswoningen ten behoeve van de glastuinbouw;
- opvang van seizoensarbeiders.

Ter hoogte van de overgang tussen het open landschap en het uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw wordt de kwelderwal verdicht door middel van groen. Het groen vormt daarmee een verzachting van het 'nieuwe' glas.

De 'verdichting' van de kwelderwal door middel van groen wordt in westelijke richting voortgezet en accentueert daarmee de overgangszone tussen het bestaande glastuinbouwgebied ten noorden van de kwelderwal en het nieuwe glastuinbouwgebied ten zuiden van de kwelderwal.

Bij de beschrijving van de ruimtelijke context is al genoemd dat vanuit de zuidkant het zicht op de kassen vanaf de A31 al iets gefilterd wordt door de beplanting en bebouwing van de zuidelijke kwelderwal van de Foarryp. Door ook deze kwelderwal verder te verdichten met beplanting, en plaatselijk met bouselementen, wordt deze filterwerking versterkt. Onderzoek zal uit moeten wijzen in welke omvang en op welke locatie deze beplantingselementen realiseerbaar zijn.

Weidevogelcompensatie

Door de planontwikkeling wordt het gebied ongeschikt voor weidevogels. Met de provincie zijn afspraken gemaakt over de noodzakelijke weidevogelcompensatie. Deze afspraken houden in het kort in dat vanuit Waddenglas een vast bedrag van € 224.000 beschikbaar wordt gesteld voor weidevogelcompensatie. Dit bedrag is gebaseerd op een verstoring van dat deel van het gebied dat nu geschikt is voor weidevogels (85 ha). Daarnaast is afgesproken dat dit bedrag met de bijdrage van de provincie bij voorkeur ingezet wordt binnen de gebiedsontwikkeling Franekeradeel/Harlingen.

3. 5. Licht en duisternis

Nachtelijke duisternis is een ruimtelijke kwaliteit die voor deze streek van wezenlijk belang is. Voor het behoud van deze kwaliteit wordt daarom uitgegaan van de hoogst haalbare lichtreductie.

Lichtuitstraling van kassen wordt landelijk geregeld in het Besluit Glastuinbouw. Tussen de Stichting Natuur en Milieu en de glastuinbouwsector is in november 2006 een landelijk convenant afgesloten over een verdere beperking van de lichtuitstoot door glastuinbouw dan in het Besluit glastuinbouw is aangegeven. In het convenant worden strengere eisen gesteld die per 1 januari 2014 voor alle glastuinbouwgebieden in Nederland moeten worden aangehouden.

Bij de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied in Sexbierum wordt uitgegaan van deze strengere eisen. Concreet betekent dit het volgende:

- de bovenafscherming moet in alle gevallen 98% zijn;
- voor de nachtperiode wordt uitgegaan van maximaal 15% kieren conform het convenant;
- de gevelafscherming dient 95% te zijn (op basis van het besluit Glastuinbouw);

Inmiddels zijn er nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lichtreductie. De gemeente Franekeradeel en de zittende glastuinbouwbedrijven hebben zich middels een nieuw plaatselijk convenant bereid verklaard, zich nu en in de toekomst te conformeren aan de eisen die voortkomen uit de nieuwe ontwikkelingen die de lichtemissie bij groeilicht nog verder beperken.

Op de grens van de Waddenzee geldt als ambitie een maximaal toegestane lichtbelasting van 0,1 lux. Uit onderzoeken die in het kader van het MER zijn uitgevoerd, blijkt dat de lichtuitstraling op het Natura2000-gebied Waddenzee kan worden beperkt tot 0.1 lux, als extra eisen en maatregelen in acht worden genomen.

Om aan de ambitie van 0,1 lux te voldoen wordt in dit plangebied een aantal eisen verder aangescherpt:

- De bovenafscherming moet 99% zijn;
- Voor de nacht periode wordt uitgegaan van maximaal 2,5% kieren. In paragraaf 6.1.5 wordt hier nader op ingegaan.
- De gevelafscherming van alle kassen in het plangebied dient 100% te zijn.

Voor het westelijk deel van het plangebied van deze structuurvisie worden deze nadere eisen in het bestemmingsplan verwerkt. Op het moment dat het structuurvisiegebied verder wordt ontwikkeld zal ook voor het oostelijk deel een planologische regeling worden opgesteld waarin bovenstaande eisen zijn verwerkt.

3. 6. Energie

Het duurzaam invullen van het energieconcept is één van de centrale uitgangspunten voor de ontwikkeling van het gebied. Toepassing van aardwarmte (geothermie) en restwarmte in de glastuinbouw is belangrijk bij het duurzamer maken van de energievoorziening in Nederland. Fryslân heeft een zeer geschikte geologische structuur en heeft diverse bronnen waar restwarmte beschikbaar is. Nadere uitwerking is op diverse terreinen noodzakelijk. Dit zal op concreet inrichtingsniveau gebeuren.

Voor de uitbreiding van het glastuinbouwgebied nabij Sexbierum is gekozen voor een duurzaam 'uitrolbaar' energieconcept. Dit houdt in dat naar mate het nieuwe glastuinbouwgebied volloopt duurzame energiebronnen zullen worden aangesloten op het reeds aanwezige energiesysteem. Bij realisatie van de eerste fase wordt zowel de bestaande als het eerste deel van het nieuwe glastuinbouwgebied aangesloten op het systeem. In het MER is dit nader uitgewerkt.

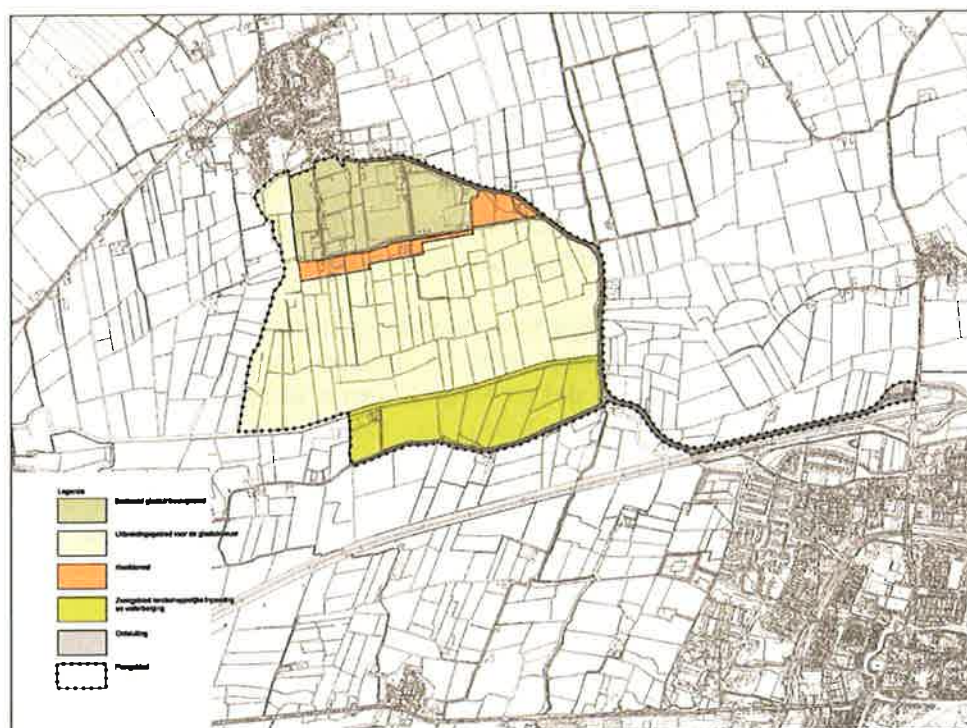
4. DEELGEBIEDEN

4. 1. Deelgebieden structuurvisie

Het plangebied voor de structuurvisie is in een aantal deelgebieden op te delen. In dit hoofdstuk wordt per deelgebied ingegaan op de gewenste inrichting en de daaruit voortvloeiende maatregelen.

De deelgebieden zijn:

1. het bestaande glastuinbouwgebied;
2. het uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw (inclusief de 'groene omranding' bestemd voor landschappelijke inpassing en waterberging);
3. de kwelderwal van de Juckemaleane;
4. het zoekgebied 'landschappelijke inpassing en waterberging', ten zuiden van de Sexbierumervaart;
5. de infrastructuur.

Figuur 8. Deelgebieden plangebied structuurvisie Sexbierum glastuinbouw

4. 2. Het bestaande glastuinbouwgebied

Ten zuiden van het dorp Sexbierum en ten noorden van het toekomstige glastuinbouwgebied bevindt zich een bestaand glastuinbouwgebied. Dit bestaande glastuinbouwgebied ligt direct ten zuiden van de kern Sexbierum. Het plangebied wordt gekenmerkt door de grootschalige kassencomplexen, welke een opvallend contrast vormen met de landelijke omgeving.

In het bestaande glastuinbouwgebied zijn inmiddels alle gronden uitgegeven.

Aan de noordkant, langs de Frjentsjerterdyk, is een relatief klein bedrijventerrein gesitueerd. Het gebied is ontsloten door de Juckemaleane en de Waltaleane die aangesloten zijn op respectievelijk de Stasjonswei en de Frjentsjerterdyk. Zowel in het glastuinbouwgebied als op het bedrijventerrein is veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheid een bedrijfswoning bij het bedrijf te bouwen.

De belangrijkste functie binnen het gebied is het grootschalige glastuinbouwcomplex. Op het bedrijventerrein zijn daarnaast een dienstverlenend bedrijf voor landbouw, een tuinbouwbedrijf en een bouwbedrijf gevestigd. Om de aanleg van de bedrijven in het gebied mogelijk te maken is destijds een investering gedaan in de infrastructuur. De Juckemaleane en de Waltaleane vormen een goede ontsluiting op de doorgaande weg richting de snelweg A31 (Franeker - Leeuwarden). Water komt in het gebied veelvuldig voor op eigen terrein, in de vorm van bassins voor de bewatering van de producten in de kassen.

Direct ten zuiden van dit deelgebied staat een forse uitbreiding van het glastuinbouwcomplex gepland. Deze uitbreiding zal worden ontsloten aan de oostkant van het uitbreidingsplan. Om een grote verkeersdruk door sluipverkeer in het bestaande glastuinbouwgebied te voorkomen, wordt de Juckemaleane gesloten voor doorgaand vrachtverkeer.

De glastuinbouw en de aanwezige bedrijvigheid zijn de belangrijkste functies in het plangebied. Ten aanzien van de huidige karakteristiek van dit deelgebied, wordt aangenomen dat er slechts een enkele ruimtelijke en/of functionele verandering zal plaatsvinden. Het beleid ten aanzien van dit deel gebied is daarom gericht op het handhaven en waar mogelijk versterken van de bestaande ruimtelijke en functionele structuur. Met het oog hierop is onlangs een bestemmingsplan voor dit deelgebied vastgesteld.

Maatregelen

In het deelgebied 'bestaand glastuinbouwgebied' worden enkele maatregelen genomen. Het betreft in hoofdzaak een aantal verkeersmaatregelen, te weten:

- het ter hoogte van het bestaande glastuinbouwgebied afsluiten van de Juckemaleane voor doorgaand vrachtverkeer;
- het verbeteren van de kruising Waltaleane - Frjentsjerterdyk.

Ook zullen maatregelen ten behoeve van de riolering genomen moeten worden.

4. 3. Het uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw

Uitgangspunten inrichting uitbreidingsgebied

De inrichting van dit deelgebied is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- kasdiepte van circa 300 meter, maximale flexibiliteit in de breedte;
- landschappelijke inpassing door behoud van de kenmerkende cultuurhistorische en landschappelijke elementen zoals de vaarten en de kwelderwal;
- voldoende ruimte in de randen voor een invulling met natuur en waterberging;
- realisatie van een dijklichaam rondom de oost-, west- en zuidrand van de kassen als een zogenaamde groene plint;
- toevoegen van een ruimtelijk accent aan de oostzijde van het gebied;
- versterken van de noordelijke kwelderwal met beplanting;
- ruimte voor gietwaterbassins (in 90% van de tijd zal hemelwater voorzien in de gietwaterbehoefte);
- gietwaterbassins in de lengterichting langs de hoofd- en zijas;
- geen gietwaterbassins aan de randen;
- bedrijfsgebouwen en woningen aan de hoofdas.

Fasering

In eerste instantie zal alleen het westelijk deel van het uitbreidingsgebied in ontwikkeling worden genomen. De tweede fase beslaat het oostelijk gedeelte van dit deelgebied. De (tijdelijke) overgang van de eerste fase (het westelijk gedeelte) naar de tweede fase (het oostelijk gedeelte) zal worden vormgegeven door een markant gebouw in combinatie met waterbassins.

Indien door gewijzigde omstandigheden het oostelijk deel van het plangebied niet geheel ontwikkeld wordt, zal voor landschappelijke inpassing worden gezorgd. Bij het upgraden van een bestemmingsplan in het plangebied (na 10 jaar) zal dit bij de evaluatie expliciet worden meegenomen.

In het glastuinbouwgebied worden ook mogelijkheden voorzien voor fietsen en wandelen. Vanuit Sexbierum loopt een bestaande recreatieve wandel- en fietsroute langs de Opvaart. Deze route wordt doorgetrokken langs de Opvaart en komt uit op een padenstructuur langs de rietzone langs de Sexbierumervaart.

Maatregelen

In het deelgebied 'uitbreidingsgebied voor de glastuinbouw' worden de volgende maatregelen genomen:

- verleggen gasleiding;
- verbeteren ontsluitingswegen, en aanleggen van nieuwe ontsluitingswegen en aanleggen van wandel- en fietspaden en riolering;
- landschappelijke inpassing en waterberging in de randen rondom;
- cultuurtechnische werken voor drooglegging en waterhuishouding.

4. 4. De kwelderwal van de Juckemaleane

De kwelderwal van de Juckemaleane is gelegen ten zuiden van het bestaande glastuinbouwgebied. In het schetsontwerp wordt deze kwelderwal behouden door een strook vrij te houden van kassen.

Hiermee wordt tevens een bufferzone gecreëerd tussen het bestaande en het nieuwe glastuinbouwgebied.

De invulling van deze strook moet passen bij het kleinschalige en met beplanting te verdichten karakter van de wal. In deze strook worden mogelijkheden geboden voor:

- (aan glastuinbouw gelieerde) kleinschalige bedrijvigheid;
- bedrijfswoningen ten behoeve van deze bedrijvigheid;
- bedrijfswoningen ten behoeve van de glastuinbouw;
- opvang van seizoensarbeiders.

Agrarische bedrijven en glastuinbouw zijn in deze zone uitgesloten. De zone dient een 'buffer' te blijven tussen het bestaande en het nieuwe glastuinbouwgebied.

4. 5. Het zoekgebied landschappelijke inpassing en waterberging

Aansluitend aan de laagte aan de noordkant van de Sexbierumervaart, die wordt ingericht als toegankelijke natuurzone, wordt ook het gebied tussen de Sexbierumervaart en de Getswerdersyl bedoeld voor waterberging. Het gebied is aangegeven als zijnde een zoekgebied voor landschappelijke inpassing en waterberging.

In het Inrichtingsplan Harlingen - Franekeradeel wordt vermeld dat waterbergingsgebieden worden ingezet in extreem natte perioden om tijdelijk een grote hoeveelheid water op te slaan. Het gaat om noodberging die, naar verwachting, één keer in de 20 à 25 jaar gebruikt zal worden. Het gebied kan heringericht worden met als doel een menging van functies te verkrijgen (landschappelijke inpassing, recreatie, waterberging, landbouw). De maatregelen zijn hierop gericht.

In dit zoekgebied zal aan de zuidzijde van de Sexbierumervaart een fietsroute worden aangelegd vanaf de Slachtedyk. Deze sluit aan op de Fiskersbuorren. Via dit pad, dat verhard zal worden, kan men richting Wijnaldum fietsen of richting Franeker, waar op andere routes kan worden aangesloten.

4. 6. De infrastructuur

Wegprofiel gebiedsontsluitingswegen

Het extra verkeer als gevolg van het nieuwe glastuinbouwgebied moet zo veel mogelijk afgewikkeld worden via de Slachtedyk en de Getswerdersyl naar de A31. De wegen zullen daartoe beter geschikt worden gemaakt voor deze toename van verkeer.

Daarbij is rekening gehouden met het provinciaal beleid voor de inrichting van gebiedsontsluitingswegen. De route van en naar de A31, de bestaande Getswerdersyl, en deels de Frjentsjerterdyk, (vanaf de nieuwe aansluiting op de A31) worden verbreed tot het minimumprofiel voor gebiedsontsluitingswegen (breedte van 6,80 m door middel van een redresseerstrook van grasbetonstenen).

De Slachtedyk zal, vanwege de cultuurhistorische waarde, volgens het minimale profiel voor gebiedsontsluitingswegen worden verbreed tot 6 meter asfalt met aan weerszijden redresseerstroken.

Fietspaden en fietsroutes

Binnen het plangebied is een vrijliggend fietspad voorzien langs de hoofdontsluitingsweg. De verkeersveiligheid neemt daardoor toe. Deze zal via een nader uit te werken aansluiting, aansluiten op het reeds bestaande vrijliggende fietspad langs de Slachtedyk en de Frjentsjerterdyk. De verkeersveiligheid van de fietsoversteekplaats bij de fietstunnel onder de A31 zal worden verbeterd.

Maatregelen

In het deelgebied 'infrastructuur' worden de volgende maatregelen genomen:

- Slachtedyk, Getswerdersyl, Foarryp en Frjentsjerterdyk verbeteren door middel van verbreding met graskeien;
- binnen het plangebied is een vrijliggend fietspad voorzien langs de hoofdontsluitingsweg. De verkeersveiligheid neemt daardoor toe. Deze zal via een nader uit te werken aansluiting, aansluiten op het reeds bestaande vrijliggende fietspad langs de Slachtedyk en de Frjentsjerterdyk;
- verbeteren van de verkeersveiligheid van de fietsoversteekplaats bij de fietstunnel onder de A31.

5. UITVOERBAARHEID

In de Wro is vastgelegd dat in een structuurvisie wordt ingegaan op de uitvoerbaarheid. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen de maatschappelijke uitvoerbaarheid en de economische uitvoerbaarheid. In het onderstaande zal op beide aspecten worden ingegaan. Daarnaast fungeert deze structuurvisie als basis om grondexploitatiekosten te verhalen.

In het navolgende zal op globale wijze de uitvoerbaarheid van deze structuurvisie beschouwd worden. Voor het gebied waarop deze structuurvisie betrekking heeft zullen meerdere bestemmingsplannen concreet richting geven aan de ontwikkeling van glastuinbouw. In deze bestemmingsplannen zal nader worden ingegaan op de uitvoerbaarheid van de betreffende deelgebieden. Met betrekking tot deelgebieden wordt onderscheid gemaakt tussen de bestaande glastuinbouwlocatie, de locatie die op korte termijn ontwikkeld zal worden en de locatie waar op middellange termijn een functiewijziging naar glastuinbouw zal plaatsvinden. Deze structuurvisie fungeert als overkoepelende visie om bovenstaande ambitie te verwezenlijken.

5. 1. Maatschappelijke uitvoerbaarheid

In deze paragraaf wordt de maatschappelijke uitvoerbaarheid van de Structuurvisie Sexbierum glastuinbouw besproken. De totstandkoming van de structuurvisie en de actualisatie en uitwerking van het beleid komen achtereenvolgens aan de orde.

5.1.1. Totstandkoming structuurvisie

Er is een informatieavond gehouden, om relevante onderdelen van de structuurvisie aan belangstellenden te tonen. Vervolgens is de structuurvisie gelijktijdig met de Startnotitie MER en het bestemmingsplan van de ontwikkeling van de eerste fase ter inspraak gelegd. Gedurende 6 weken was er de mogelijkheid om schriftelijk zienswijzen in te dienen.

Naar aanleiding van de overleg- en inspraakronde is de structuurvisie op een aantal punten aangepast. Hiervoor wordt verwezen naar de Reactienota overleg en inspraak, die als bijlage 2 bij deze structuurvisie is opgenomen.

Vervolgens is een formeel ontwerp opgesteld, waar weer gedurende zes weken zienswijzen op kunnen worden ingediend. Daarna zal de structuurvisie al dan niet gewijzigd vastgesteld worden. Deze procedure, waarbij twee keer zienswijzen kunnen worden ingediend biedt voldoende gelegenheid voor het creëren van maatschappelijk draagvlak.

5.1.2. Actualisatie en uitwerking beleid

Deze structuurvisie geeft de hoofdlijnen van het (ruimtelijk) beleid weer. Om doorwerking van het beleid en het behalen van de beoogde ambities te bepalen, zal monitoring van het beleid plaatsvinden.

Dit kan tot gevolg hebben dat de structuurvisie op termijn, en afhankelijk van de uitkomst van de monitoring, (deels) moet worden geactualiseerd. Ook kan concretisering van de in deze structuurvisie beschreven ontwikkelingen leiden tot actualisatie en aanpassing van de structuurvisie. Het vormvrije karakter dat de wetgever aan de structuurvisie als beleidsinstrument in het algemeen heeft willen geven, maakt deze aanpassingen te allen tijde mogelijk.

5. 2. Economische uitvoerbaarheid

In deze paragraaf wordt de economische uitvoerbaarheid van de in deze structuurvisie voorziene ontwikkelingen nader onderbouwd. Door Ecorys Nederland is een economisch onderzoek verricht ⁴⁾ waarin voornamelijk wordt ingegaan op de (toekomstige) behoefte aan glastuinbouw. Hierin zijn meerdere scenario's doorgerekend, waaruit blijkt dat er zowel door groei als verplaatsing van glastuinbouw een toekomstige behoefte is aan uitbreidingsruimte in Noordwest-Fryslân. Deze uitbreidingsruimte zal gefaseerd gerealiseerd worden, waarbij deze structuurvisie een overkoepelende functie heeft.

Voorts is het van belang om aan te geven dat door middel van ontwikkeling van het glastuinbouwgebied een waardeverhoging van de gronden zal worden gerealiseerd ten opzichte van de huidige functie. Door de verkoop van de gronden aan eindgebruikers zal, na aftrek van de toe te rekenen kosten en middels de inzet van subsidie ⁵⁾, uiteindelijk een sluitend exploitatieresultaat behaald worden. Dit wordt ondersteund door de samengevatte resultaten die voortvloeien uit de interne exploitatieopzet.

Naar aanleiding van de overlegreactie van de Friese Milieufederatie, waarin wordt gesteld dat er is uitgegaan van een te gunstig scenario (looptijd tot en met 2015), is de financiële onderbouwing aangepast. Een voorzichtiger scenario, conform de verwachtingen van Ecorys met een looptijd tot en met 2017, levert onderstaande financiële onderbouwing op:

SAMENVATTING RESULTATEN (in miljoenen euro's afgerond)

Kosten op prijspeildatum (01-01-2010)	35,7
Opbrengsten op prijspeildatum	39,5
Kostenstijging	1,7
Opbrengstenstijging	3,8
Rentetoerekening	5,6
Saldo contante waarde (01-01- 2010)	0,3

⁴⁾ Economisch onderzoek glastuinbouw Sexbierum. ECORYS Nederland BV, mei 2010.

⁵⁾ Inmiddels is in het kader van de Stimuleringsregeling Duurzame Glastuinbouw (Sti-dug) een financiële bijdrage van het Rijk toegezegd.

Het eindresultaat als gevolg van een langere looptijd is lager, maar op basis hiervan kan nog steeds geconcludeerd worden dat de economische uitvoerbaarheid van de structuurvisie voldoende onderbouwd is.

5. 3. Kostenverhaal

In beginsel zal de gemeente trachten om de gronden zelf uit te geven aan eindgebruikers (actief grondbeleid). Kostenverhaal vindt in deze situatie plaats middels uitgifte van de gronden.

Mocht deze primaire doelstelling niet haalbaar blijken te zijn, dan bieden de grondexploitatiebepalingen van de Wro de mogelijkheid om kosten die binnen een exploitatiegebied gemaakt worden, en onder bepaalde voorwaarden ook kosten die het niveau van een concrete locatie overstijgen, te verhalen op ontwikkelende partijen. Deze structuurvisie fungeert dan ook als locatieoverstijgend beleidskader.

Deze structuurvisie heeft betrekking op het glastuinbouwgebied Sexbierum, dat bestaat uit één exploitatiegebied (met meerdere deelgebieden) en als kostendragers valt aan te merken. Het exploitatiegebied is echter kleiner dan het totale glastuinbouwgebied: het bestaande glastuinbouwgebied maakt geén deel uit van het exploitatiegebied, omdat hier immers alle gronden reeds zijn uitgegeven. Deze locatie kan dan ook geen kosten meer dragen. Het eerder beschreven kwelderwalgebied maakt daarentegen wel deel uit van het exploitatiegebied, en fungeert als kostendragende ontwikkeling. Ten behoeve van het glastuinbouwgebied worden, zoals in de voorgaande hoofdstukken beschreven, diverse (kostenvragende) voorzieningen aangelegd of aangepast. De kosten hiervan dienen betaald te worden uit de opbrengsten die gegenereerd worden door ontwikkeling c.q. uitbreiding van het glastuinbouwgebied.

===

BIJLAGE 1

Schetsontwerp Glastuinbouwgebied Sexbierum

- Bestaande bebouwing
- Bestaand glastuinbouwgebied
- Te ontwikkelen glastuinbouwgebied
- Bouwvlakken
- Indicatieve aanduiding bebouwingscluster
- Symmetrie accent
- Ruimtelijk accent
- Nieuw water
- Waterbassins
- Bestaand water
- Groen langs water
- Rietzones
- Beplanting
- Archeologische waardevolle gebieden
- Zoekgebied landschappelijke inpassing en waterberging
- Overige gronden
- Ruimtelijke verdichting
- Stuw
- Dijklichaam/plint

BIJLAGE 2

REACTIENOTA OVERLEG EN INSPRAAK

**STRUCTUURVISIE
SEXBIERUM GLASTUINBOUW**

**Reactienota Overleg en Inspraak
Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw**

Code 101702 / 10-12-10

GEMEENTE FRANEKERADEEL 101702 / 10-12-10
REACTIENOTA OVERLEG EN INSPRAAK STRUCTUURVISIE
SEXBIERUM GLASTUINBOUW

TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

blz

1. INLEIDING	1
2. OVERLEG	2
3. INSPRAAK	10

<u>Bijlage 1</u>	Overlegreacties
<u>Bijlage 2</u>	Reacties Ecorys

1. INLEIDING

Procedure inspraak en overleg

Op grond van artikel 2.1.1. van het Besluit ruimtelijke ordening dient te worden aangegeven op welke wijze burgers en maatschappelijke organisaties betrokken zijn bij de voorbereiding van een structuurvisie. Naar aanleiding hiervan zijn de betrokken bestuursorganen en adviesorganen in kennis gesteld van het voorontwerp van deze structuurvisie. Daarnaast is aan belanghebbenden de mogelijkheid geboden om in te spreken op de voorontwerp structuurvisie. De voorontwerp structuurvisie Sexbierum – Glastuinbouw heeft met ingang van 24 juni 2010 gedurende 6 weken ter inzage gelegen. Tegelijkertijd hebben het voorontwerp bestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw en de Startnotitie Plan- en project-m.e.r. Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum ter inzage gelegen. In deze *Reactienota Inspraak en Overleg* wordt verslag gedaan van de ingekomen inspraak- en overlegreacties die betrekking hebben op de structuurvisie en tijdens de periode van ter inzagelegging zijn binnengekomen.

Opzet reactienota inspraak en overleg

Er zijn vijf overlegreacties ontvangen die betrekking hebben op de structuurvisie. Deze reacties worden in hoofdstuk 2 van deze nota besproken. Per opmerking wordt aangegeven of er aanleiding bestaat tot het aanpassen van de structuurvisie. Er zijn geen belanghebbenden die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om in te spreken.

Opsplitsing overlegreacties

Een aantal overlegreacties, of delen van overlegreacties, zijn gericht op het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw. Deze reacties worden separaat behandeld in de procedure voor de totstandkoming van het bestemmingsplan. Daarnaast zijn reacties binnengekomen welke zowel betrekking hebben op zowel het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum - Uitbreiding Glastuinbouw als op de Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw. De onderdelen van deze reacties die betrekking hebben op het bestemmingsplan, worden in de procedure van de totstandkoming van het bestemmingsplan behandeld, de onderdelen van deze reacties die betrekking hebben op de structuurvisie worden in deze nota behandeld. Deze reacties worden dus opgesplitst. De overlegreacties zijn toegevoegd als bijlage bij deze reactienota.

Anonimisering

Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens is het niet toegestaan om persoonsgegevens (zogenaamde NAW-gegevens: naam, adres en woonplaats) van *natuurlijke personen* te verwerken zonder bijvoorbeeld een wettelijke grondslag, dringende noodzaak of toestemming van de betreffende personen. Er zijn echter geen natuurlijke personen die gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om een reactie te geven op het voorontwerp. De namen van overlegpartners zoals stichtingen, verenigingen en bedrijven, die niet zijn gerelateerd aan natuurlijke personen, worden wel genoemd in deze reactienota.

2. OVERLEG

In het kader van het overleg is de voorontwerpstructuurvisie toegezonden aan de vaste overleg- en adviespartners. In deze notitie zijn de ontvangen overlegbijdragen voorzien van een reactie. Waar dat tot aanpassing van de structuurvisie heeft geleid is dat vermeld. De volgende instanties hebben gereageerd:

- A. Wetterskip Fryslân
- B. Friese Milieu Federatie, mede namens de Waddenvereniging
- C. Gemeente Harlingen
- D. VROM-Inspectie
- E. Provincie Fryslân

De overlegreacties zijn opgenomen als bijlage bij deze reactienota.

A. Wetterskip Fryslân

Opmerking

Het Wetterskip geeft aan dat, ondanks het feit dat een watertoets voor een structuurvisie niet verplicht is, tijdige afstemming en vroegtijdige betrokkenheid wel van belang blijft. Het Wetterskip kan instemmen met de uitgangspunten voor inrichting in het uitbreidingsgebied, en zou graag zien dat de landschappelijke inpassing en waterberging en de cultuurtechnische werken voor drooglegging en waterhuishouding in de fasen 1 en 2 worden afgestemd met het waterschap. Vroegtijdige betrokkenheid ten tijde van het opstellen van het bestemmingsplan voor fase 2 wordt gewaardeerd, ten einde de waterschapsbelangen in een vroeg stadium te kunnen meewegen.

Reactie

Wanneer voor fase 2 een planologisch-juridische regeling in een bestemmingsplan zal worden vastgelegd, zal vroegtijdig contact worden gezocht met Wetterskip Fryslân ten aanzien van de waterhuishoudkundige aspecten.

Aanpassing

Deze opmerking leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

Opmerking

Op de kaart van het inrichtingsplan Franekeradeel – Harlingen worden waterbergingsgebieden weergegeven. Een deel van deze waterbergingsgebieden valt binnen het deelgebied 'zoekgebied landschappelijke inpassing en waterberging'. Wetterskip Fryslân zou graag zien dat dit deelgebied in westelijke richting wordt uitgebreid, zodat ook de andere waterbergingsgebieden uit het inrichtingsplan in de structuurvisie worden opgenomen. Deze waterbergingsgebieden kunnen worden gebruikt voor de landschappelijke inpassing van de westzijde van het plangebied.

Reactie

Uitbreiding van het waterbergingsgebied is niet mogelijk, omdat het gebied ten westen van het huidige waterbergingsgebied geen onderdeel uitmaakt van de gemeente Franekeradeel. Dit gebied behoort toe aan de gemeente Harlingen, waardoor betrekking ervan in de structuurvisie niet mogelijk is. Landschappelijke inpassing van het glastuinbouwgebied vindt reeds plaats in de westrand van het plangebied.

Aanpassing

Deze opmerking leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

B. Friese Milieu Federatie

Deze overlegreactie heeft zowel betrekking op de voorontwerp structuurvisie Sexbierum – Glastuinbouw als op het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw. Derhalve is de overlegreactie opgesplitst. De opmerkingen die betrekking hebben op de structuurvisie worden hieronder besproken, de overige opmerkingen worden in de Reactienota Overleg en Inspraak van het bestemmingsplan behandeld.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie geeft aan dat uit een eerder bestuurlijk overleg door overheidspartijen is gesteld dat duurzaamheid en milieu bij het project Waddenglas hoog in het vaandel staan. Indien deze aspecten volgens milieuroorganisaties voldoende in de plannen gewaarborgd zijn, zullen zij geen bezwaar tegen de plannen maken. Nu dit volgens de Friese Milieu Federatie niet het geval is, zal hier in een volgend bestuurlijk overleg op worden teruggekomen.

Reactie

Ten aanzien van de planvorming zijn diverse maatregelen genomen met de doelstelling om de aspecten duurzaamheid en milieu een prominente rol te laten spelen. Zo is met betrekking tot duurzaamheid de provinciale studie "Verduurzaming Waddenglas" (provincie Friesland, september 2009) in de planvorming betrokken. Op overige milieugerelateerde aspecten wordt in het Milieueffectrapport (MER) uitgebreid ingegaan. De overige opmerkingen worden ter kennisgeving aangenomen.

In het bestuurlijk overleg is het duurzame energie-concept 2010 uitvoerig besproken. Dit concept is integraal opgenomen in het MER als "drager" voor de Structuurvisie.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot aanvulling op de structuurvisie. In de tekst wordt verwezen naar het duurzame 'uitrolbare' energieconcept zoals in het MER opgenomen.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie stelt dat een ruimtelijke onderbouwing ontbreekt, waarin aangegeven wordt waarom het wenselijk is om het westelijk deel van het plangebied als eerste te ontwikkelen.

Mocht de tweede fase geen doorgang vinden dan ontstaat er een uitstulping van glastuinbouw. Er wordt voorgesteld om de uitbreiding van de eerste fase geheel te laten aansluiten bij het al bestaande glastuinbouwgebied.

Reactie

Uitgangspunt van de planvorming is integrale ontwikkeling van het gehele glastuinbouwgebied. Gelijktijdige ontwikkeling van het gehele glastuinbouwgebied is echter niet haalbaar, waardoor een fasering in de realisatiefase is vastgelegd. Door landschappelijke inpassing zal geen sprake zijn van een uitstulping van glastuinbouw. De landschappelijke inpassing aan de oostkant bestaat voor het grootste gedeelte uit de groene kades van de gietwaterbassins met daarachter het glas. Centraal daarin, in de as van de toekomstige centrale hoofdas, komen de bedrijfsgebouwen. Aan de zuid- en westkant komen (zijn inmiddels al aangelegd) rietzones en waterpartijen, aan de zuidzijde nog aangevuld met wilgenbosjes. Om de hoogte van de kassen "te verzachten" worden aan de west- en oostzijde ook aarden wallen aangelegd. Indien door gewijzigde omstandigheden het oostelijk deel van het plangebied niet geheel ontwikkeld wordt, zal voor landschappelijke inpassing worden gezorgd. Bij het upgraden van een bestemmingsplan in het plangebied (na 10 jaar) zal dit bij de evaluatie expliciet worden meegenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot verduidelijking van de structuurvisie op dit punt.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie geeft aan kennis te hebben genomen van het door Ecorys opgestelde economisch onderzoek (d.d. 12 mei 2010), en is verheugd dat de eerder vermeende uittocht van tuinders uit Zuid-Holland niet heeft plaatsgevonden en ook niet zal gaan plaatsvinden. In het onderzoek wordt geconstateerd dat groei van glastuinbouw uit Noordwest Fryslân zelf moet komen. Bij het onderzoek worden echter enkele kanttekeningen geplaatst.

Reactie

Het economisch onderzoek is uitgevoerd door een deskundige en onafhankelijke instantie, waardoor er in beginsel geen reden is om te twifelen aan de juistheid van het onderzoek. De door de Friese Milieu Federatie genoemde punten zijn desondanks voorgelegd aan Ecorys, en door Ecorys voorzien van een reactie. Deze reactie is terug te vinden in bijlage 2. De gemeente Franekeradeel conformeert zich zowel aan de uitkomsten van het onderzoek, als aan de door Ecorys gegeven reactie zoals opgenomen in bijlage 2.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

Opmerking

In de structuurvisie wordt er bij de economische uitvoerbaarheid vanuit gegaan dat het gehele terrein eind 2015 uitgegeven is. In het Ecorys onderzoek wordt dit scenario het meest gunstige scenario gevonden, waarbij door Ecorys wordt aangegeven dat dit meest gunstige scenario onwaarschijnlijk is. Hierdoor stelt de Friese Milieu Federatie dat het plan in financieel opzicht niet deugdelijk onderbouwd is.

Reactie

De fasering is mede gebaseerd op de uitkomsten van het genoemde economisch onderzoek van Ecorys. Hierin wordt verwacht dat, op het moment dat de markt weer aantrekt, er in versneld tempo ruimtebehoefte zal ontstaan. Hierbij wordt als voorwaarde gesteld dat de gronden op dat moment terstond uitgeefbaar zijn, zodat de toekomstige vraag direct kan worden geaccommodeerd. Afhankelijk van de economische context, kan het gebied begin 2016 al volledig zijn uitgegeven. Terecht wordt opgemerkt dat de financiële onderbouwing van de structuurvisie uitgaat van een gunstig scenario met een looptijd tot en met 2015. Een voorzichtiger scenario met een looptijd tot en met 2017 levert, als gevolg van de langere looptijd een lager eindresultaat op. In de structuurvisie wordt de samenvatting van de resultaten gewijzigd. Gezien het feit dat in een minder gunstig scenario het eindresultaat nog steeds positief is, kan geconcludeerd worden dat de economische uitvoerbaarheid van de structuurvisie voldoende onderbouwd is.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot aanpassing van de financiële onderbouwing van de structuurvisie.

Opmerking

De Friese Milieu Federatie dringt er op aan om de volgende opmerkingen mee te nemen in het lichtonderzoek dat momenteel wordt uitgevoerd:

- In de berekeningen voor de lichtemissies dient te worden uitgegaan van het maximaal mogelijk oppervlak aan verlichte kassen;
- De 'worst case' situatie dient berekend te worden. Indien hieruit blijkt dat de lichtnormen overschreden worden, dient te worden beschreven wat er gedaan wordt om de effecten tegen te gaan;
- In berekeningen van het lichtniveau moet rekening gehouden worden met lichttoename als gevolg van kieren en lichtbelasting bij bijzondere weersomstandigheden;
- In het onderzoek dient duidelijk te worden aangegeven welke lichtsterkte in de kassen er bij de berekeningen is gehanteerd;
- Als afstand van het kassengebied dient de rand van het kassengebied tot aan de rand van de Waddenzee gehanteerd te worden;
- In de berekeningen dient naast de verlichtingssterkte (uitgedrukt in Lux) ook de luminantie, het opheldereren van de hemel (uitgedrukt in candela), meegenomen te worden;
- In de berekeningen dienen bijdragen van cumulatie op een kwantitatieve wijze in beeld gebracht te worden;
- Er dient een strengere norm dan de huidige voorgestelde drempelwaarden van 0,1 Lux gehanteerd te worden.

Aan dit laatste punt wordt nog toegevoegd dat de gekozen waarde van 0,1 Lux arbitrair gekozen is, waarvan niet op voorhand gezegd kan worden dat geen effecten op het leefmilieu van de Waddenzee optreden. Ook een poging tot verhoging van de productiewaarde, kan leiden tot het gebruik van meer licht per vierkante meter.

Reactie

Er is een MER opgesteld. Aspecten met betrekking tot lichthinder zijn onderdeel van dit MER. Bovengenoemde opmerkingen zijn meegenomen bij het opstellen van het MER. Uit de uitkomsten van het MER blijkt dat lichtaspecten geen belemmering vormen voor de uitvoering van het project.

Het inmiddels uitgevoerde lichtonderzoek (onderdeel van het MER) wijst uit dat met name het kieren in de na-nacht tot ongewenste lichteffecten kan leiden. Het is de bedoeling dit te voorkomen met extra eisen en maatregelen. Het zoeken naar een maximale en acceptabele lichtreductie is de inzet/ambitie. De uitkomst daarvan is op grond van het MER verwerkt in het bestemmingsplan.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt tot aanpassing van de structuurvisie.

Opmerking

De wens bestaat om het nieuwe glastuinbouwgebied het meest duurzame kassengebied van Nederland te laten zijn. Veel duurzame energieopties hebben echter een onrendabele top of een lange terugverdientijd. De Friese Milieu Federatie vraagt zich af hoe tuinders worden overgehaald om toch voor deze opties te kiezen, nu uit het onderzoek van Ecorys blijkt dat verplaatsing van bedrijven vooral wordt gedreven door kostenbeheersing. Hierbij dient een koppeling gemaakt te worden met de laatste en toekomstige stand van de techniek.

Reactie

Uit recente haalbaarheidsstudies is gebleken dat een concept waarbij gebruik gemaakt wordt van duurzame energieopties zelfs met de huidige lage gasprijs financieel haalbaar is. Mocht desondanks sprake zijn van een onrendabele top, dan zal deze afgedekt worden door middel van subsidies. Daarnaast is gebleken dat door verzoeken vanuit de consument, tuinders op zoek gaan naar duurzame energievoorzieningen. Dit heeft geleid tot acceptatie bij tuinders.

Het duurzame energieconcept is en wordt besproken met zittende tuinders uit Sexbierum en Berlikum. Bij hen bestaat draagvlak mits de energieprijzen concurrerend is. Ook van belang is dat langlopende leveringsgaranties en prijsafspraken kunnen worden gemaakt. Nu het concept aan deze voorwaarden voldoet, zullen de potentieel zich vestigende tuinders kiezen voor deze duurzame opties. Juist dit energieconcept zal vestiging aantrekkelijk maken.

Om nu te voorkomen dat tuinders onverhoeds zouden kiezen voor niet duurzame opties, is reeds in de algemene verkoopvoorwaarden opgenomen dat het energieconcept van de betreffende tuinder moet worden goedgekeurd door het gemeentebestuur **.

De genoemde energieopties dienen echter gefaseerd uitgerold te worden, waardoor de initiële investeringen beheersbaar blijven. Bovendien blijft het hierdoor mogelijk om eventuele nieuwe duurzaamheidsontwikkelingen in te passen.

** Formeel is dit het gemeentebestuur op aangeven/ beslissing van de Stuurgroep Waddenglas. De Stuurgroep zal bij de goedkeuring toetsen aan het duurzame energie concept.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

C. Gemeente Harlingen

Opmerking

De Gemeente Harlingen geeft aan geen reden te hebben om inhoudelijk op de structuurvisie te reageren.

Reactie

Deze opmerking wordt ter kennisgeving aangenomen.

Aanpassing

De gemaakte opmerking leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

D. VROM-Inspectie

Opmerking

De voorontwerp structuurvisie geeft de betrokken rijksdiensten aanleiding om in te gaan op het Nationaal belang Waddenzee in relatie tot lichtemissie. Eén van de te beschermen waarden in het Waddengebied is duisternis. De gemeente heeft zich gecommitteerd aan de afspraken van het convenant dat de Stichting Natuur en Milieu en de glastuinbouwsector in 2006 hebben afgesloten. In dit convenant zijn echter normen vastgelegd waaraan per 1 januari 2008 moet worden voldaan en normen die gelden vanaf 2014. Omdat het de VROM-Inspectie niet duidelijk is welke normen gehanteerd gaan worden, wordt verzocht om uit te gaan van de strengere normen die gelden vanaf 1 januari 2014.

Reactie

De normen die gelden per 1 januari 2014 zullen gehanteerd worden. Ter verduidelijking wordt dit aan de tekst van de structuurvisie toegevoegd. Daarnaast worden op een aantal punten aanvullende, strengere eisen worden gesteld, welke in de regels van het bestemmingsplan vastgelegd en in de toelichting van het bestemmingsplan nader worden onderbouwd.

Aanpassing

De opmerking van de VROM-Inspectie leidt tot aanpassing van de structuurvisie op dit punt.

E. Provincie Fryslân

Deze overlegreactie heeft zowel betrekking op de voorontwerp structuurvisie Sexbierum – Glastuinbouw als op het voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw. Derhalve is de overlegreactie opgesplitst. De opmerkingen die betrekking hebben op de structuurvisie worden hieronder besproken, de overige opmerkingen worden in de Reactienota Overleg en Inspraak van het bestemmingsplan behandeld.

Opmerking

De Provincie Fryslân geeft aan zich te kunnen vinden in de keuze om, na vernietiging van het oorspronkelijke bestemmingsplan door de Raad van State, voor het gehele gebied een structuurvisie op te stellen en, vooralsnog, alleen voor de eerste fase van het nieuwe glastuinbouwgebied een bestemmingsplan in procedure te brengen. Verder wordt aangegeven dat de provinciale belangen ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw en ruimtelijke kwaliteit goed in het plan zijn verwerkt. Wanneer de structuurvisie als ontwerp ter inzage gelegd wordt, wordt toezending ervan noodzakelijk geacht.

Reactie

De opmerking worden ter kennisgeving aangenomen. De ontwerp structuurvisie wordt te zijner tijd toegezonden.

Aanpassing

De gemaakte opmerking geeft geen aanleiding tot aanpassing van de structuurvisie.

Opmerking

De provinciale belangen ten aanzien van de gevolgen voor het provinciale wegennet geven de provincie aanleiding tot het maken van opmerkingen. De provincie hanteert het beleidsuitgangspunt dat bij extra verkeersbelasting van het provinciale wegennet die aantoonbaar veroorzaakt wordt door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen, een bijdrage gevraagd wordt in verkeersoplossingen, welke tot uitdrukking dient te komen in de exploitatieopzet van de structuurvisie. Ontsluiting via de Slachtedyk betekent een extra belasting op de aansluitingen op de N384/N31. Overleg met de afdeling Verkeer en Vervoer van de provincie op dit punt is noodzakelijk.

Reactie

Uit eerdere beantwoording van deze provinciale opmerking naar aanleiding van het toenmalige bestemmingsplan, is gebleken dat er geen effecten zijn te verwachten voor het provinciale wegennet. De te verwachten toename van het verkeer past binnen de norm ten aanzien van de verkeersbelasting voor gebiedsontsluitingswegen.

Het extra verkeer als gevolg van het nieuwe glastuinbouwgebied moet zoveel mogelijk afgewikkeld worden via de Slachte en de Getswerderdyk naar de A31. De wegen zullen daartoe beter geschikt worden gemaakt voor deze toename van verkeer. Daarbij is rekening gehouden met het provinciaal beleid voor de inrichting van gebiedsontsluitingswegen.

De route van en naar rijksweg N31, de bestaande Getswerderdyk, en deels de Frentsjerterdyk, wordt verbreed tot het minimumprofiel voor gebiedsontsluitingswegen (breedte van 6,80 m door middel van een redresseerstrook van grasbetonstenen). De Slachte zal vanwege de cultuurhistorische waarde volgens het minimale profiel voor gebiedsontsluitingswegen worden verbreed tot 6 meter asfalt met een weerszijden redresseerstroken. Met deze aanpassing is in de exploitatieopzet rekening gehouden.

Het overleg met de afdeling Verkeer en Vervoer van de provincie is inmiddels geweest. In de eerste fase (bestemmingsplangebied) vloeien hier geen andere verkeersmaatregelen uit voort dan die welke hiervoor zijn aangegeven. Over de verdere ontwikkeling van het structuurvisiegebied zal vervolgoverleg plaatsvinden.

Aanpassing

Het overleg met de provincie over de bijdrage in de verkeersoplossing leidt niet tot aanpassing van de structuurvisie.

Opmerking

In de voorontwerp structuurvisie wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het kader van het bestemmingsplan dat in 2008 in procedure is gebracht, zijn echter wel afspraken gemaakt over de wijze waarop weidevogelcompensatie voor het hele nieuwe glastuinbouwgebied plaatsvindt. In de structuurvisie kunnen deze afspraken weergegeven worden.

Reactie

In het oorspronkelijke bestemmingsplan was reeds geconstateerd dat door de planontwikkeling het gebied ongeschikt wordt voor weidevogels. De afspraken die destijds met de provincie zijn gemaakt over de noodzakelijke weidecompensatie houden in het kort in dat vanuit Waddenglas een vast bedrag van € 224.000 beschikbaar wordt gesteld voor weidevogelcompensatie. Dit bedrag is gebaseerd op een verstoring van dat deel van het gebied dat nu geschikt is voor weidevogels (85 ha). Daarnaast is afgesproken dat dit bedrag met de bijdrage van de provincie bij voorkeur ingezet wordt binnen de gebiedsontwikkeling Franekeradeel/Harlingen.

Aanpassing

De gemaakte afspraken worden weergegeven en toegelicht in de structuurvisie.

3. INSPRAAK

Er zijn enkele overlegreacties binnengekomen, welke in het vorige hoofdstuk behandeld zijn, en geen inspraakreacties ingediend.

===

BIJLAGE 1

W E T T E R S K I P F R Y S L Â N

Gemeente Franekeradeel
t.a.v. F. Zuurveen
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Gemeente Franekeradeel	
14 JULI 2010	
S200	
Kantoor:	Titel:
De afzender aanvaardt de aansprakelijkheid voor de inhoud van de afzender.	
J.d.:	
paraaf:	

Verzonden

13 JULI 2010
Leeuwarden, 9 juli 2010
Bijlage(n): -

Ons kenmerk: WFN1009701
Tel: 058 292 2295 / J.P. van der Kloet

cluster Plannen
Uw kenmerk:

Onderwerp:
Reactie op (ontwerp) bestemmingsplan Sexbierum / Uitbreiding Glastuinbouw

Geachte mevrouw/mijnheer Zuurveen,

Op 22 juni ontvingen wij uw kennisgeving het voorontwerp bestemmingsplan *Sexbierum – Uitbreiding glastuinbouw* waarin u vraagt om een watertoets. Deze brief vormt het wateradvies voor dit plan.

Er is regelmatig overleg geweest tussen de Gemeente Franekeradeel en Wetterskip Fryslân over de glastuinbouw bij Sexbierum. In de waterparagraaf verwijst u naar het waterhuishoudingsplan *Waterhuishouding nieuw en bestaand glastuinbouwgebied Sexbierum*.¹

Wij gaan er van uit dat de waterhuishouding in het gebied wordt uitgevoerd zoals opgenomen in het waterhuishoudingsplan en dat in geval van wijzigingen overleg wordt gevoerd met Wetterskip Fryslân. Op basis hiervan zien wij met betrekking tot het van kracht worden van het bestemmingsplan *Sexbierum – Uitbreiding glastuinbouw* geen waterhuishoudkundige bezwaren. Hierbij geven wij dan ook een positief wateradvies. De watertoetsprocedure is hiermee wat ons betreft afgerond.

Hoogachtend,

het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân,
namens deze,

drs. R. Smit,
clustermanager Plannen.

¹ In dit plan, inclusief de bijlagen, zijn de waterhuishoudkundige afspraken vastgelegd en uitgewerkt.

Gemeente Franekeradeel	
05 AUG. 2010	
nr.:	
afd.: ...5200.....	
beh. ambt.	afn. term.
.....	.....
ontvangstbev. ja/nee afgehandeld d.m.v.:	
.....	
d.d.:	
paraaf:	

Gemeente Franekeradeel
t.n.v. F. Zuurveen
Postbus 58
8800 AB Franeker

Datum : 4 augustus 2010
Ons kenmerk : 116-10/AdV
Betreft : reactie voorontwerp bestemmingsplan en structuurvisie

Geachte heer Zuurveen,

Op 26 augustus a.s. is er bestuurlijk overleg gepland tussen vertegenwoordigers van de gemeente Franekeradeel, de provincie Fryslân, de Waddenvereniging en de Friese Milieu Federatie. Mede ter voorbereiding daarvan hebben wij het voorontwerp bestemmingsplan, de structuurvisie uitbreiding glastuinbouw (d.d. 17-06-2010) en het bijbehorende economisch onderzoek (d.d. 12 mei 2010) bestudeerd.

Wij hebben daar op twee manieren naar gekeken.

In de eerste plaats vanuit de geest vanuit het bestuurlijk overleg dat bovengenoemde partijen op 23 maart jl. gevoerd hebben. Tijdens dat overleg hebben de overheidspartijen nadrukkelijk gesteld dat duurzaamheid en milieu bij het project Waddenglas hoog in het vaandel staan.

De milieuoorganisaties hebben daarop gesteld dat, indien die aspecten naar hun gevoel voldoende in de plannen gewaarborgd zijn, ze geen bezwaar tegen de plannen zullen maken.

Bij het bestuderen van de stukken is dus in eerste instantie gekeken naar de manier waarop die waarborgen bieden voor duurzaamheid en de kwaliteit van het milieu.

In de tweede plaats hebben we de stukken meer en detail inhoudelijk beoordeeld.

Tot onze spijt moeten we melden dat het antwoord op de vraag of er voldoende waarborgen zijn voor duurzaamheid en kwaliteit wat ons betreft ontkennend is. Op dit punt zullen we in het bestuurlijk overleg terugkomen.

De inhoudelijke beoordeling leidt tot de volgende opmerkingen

Locatie uitbreiding 1° deel

In beide voorontwerpen ontbeert het aan een ruimtelijke onderbouwing waarom het westelijk deel van het plangebied als eerste wordt ontwikkeld. Mocht de tweede fase geen doorgang vinden dan ontstaat er een uitstulping van glastuinbouw. Wij stellen voor om de uitbreiding 1° fase geheel te laten aansluiten bij het al bestaande glastuinbouwgebied.

Vraag en aanbod glastuinbouw

Wij hebben het nieuwe economisch onderzoek van het bureau Ecorys bekeken. Het verheugt ons dat het bureau concludeert dat de indertijd vermeende uittocht van tuinders uit Zuid-Holland niet heeft plaatsgevonden en ook niet zal gaan plaatsvinden. Ook Ecorys constateert dat groei van glastuinbouw uit Noordwest Fryslân zelf moet komen.

Verder hebben wij de volgende op- en aanmerkingen en vragen over het onderzoek:

- De Raad van State heeft geconcludeerd dat de vraag naar glastuinbouw voor de tweede fase niet was onderbouwd. In de tussentijd heeft de economische crisis zich doorgezet – inclusief de verscherpte kredietisen vanuit de banken - terwijl er geen veranderingen hebben plaatsgevonden die de groei van de glastuinbouw bevorderen (bv. toegenomen vraag naar producten, gunstige subsidieregelingen, etc.). In het rapport wordt dan ook niet onderbouwd waar die vraag nu wel vandaan komt en wat de onderliggende redenen voor deze verwachte groei zijn.
- In het Ecorys rapport wordt aangenomen dat de economische crises over drie jaar achter de rug is en dat de vraag naar nieuwe glastuinbouwlocaties daarna toe zal nemen. Waarop baseert Ecorys deze periode van drie jaar? En wat zijn de achterliggende redenen dat de groei na drie jaar weer zal aantrekken?
- In het rapport worden alleen de positieve economische kanten van de glastuinbouwlocatie in Noordwest Fryslân genoemd. De negatieve kanten – als het ontbreken van collectieve voorzieningen, weinig toeleverende bedrijven en de grotere afstand tot de afzetmarkt/Schiphol - worden buiten beschouwing gelaten.
- In het verleden hebben volgens het Ecorys rapport tuinders in NW-Fryslân gebruik gemaakt van een gunstige regeling om een grotere kavel te kopen. Uit het rapport wordt niet duidelijk of deze regeling nog bestaat. Indien deze regeling niet meer bestaat dan is het kopen van een kavel mogelijk minder interessant geworden. Uitgiftecijfers in het verleden geven dan ook een vertekend beeld van de toekomstige uitgiftecijfers zonder een dergelijke regeling.
- Er wordt in het rapport genoemd dat de laatste jaren het areaal aan glasgroenten is toegenomen. Niet wordt vermeld dat het aantal bedrijven ook aanzienlijk (zie gegevens CBS) is afgenomen. Kortom er zijn minder bedrijven maar de bedrijven die zijn overgebleven zijn groter geworden. Niet duidelijk wordt uit het rapport of de groei van die bedrijven nu bereikt is. Ecorys neemt aan dat de bestaande bedrijven tot in het oneindige kunnen blijven groeien (lineaire regressie). In de praktijk is uiteraard sprake van een voor een tuinder economisch/sociaal gezien optimale bedrijfsgrootte. Is deze inmiddels bereikt?
- Door vertrekkende bedrijven uit Zuid-Holland wordt de ruimtevrage voor heel Nederland vanuit Zuid-Holland door Ecorys becijferd op 55 tot 595 hectare. Tevens heeft Ecorys een overzicht opgenomen van de in ontwikkeling zijnde glastuinbouwlocaties (incl. Sexbierum). Al deze locaties bij elkaar opgeteld, levert een toekomstig aanbod op van 1120 hectare (excl. Sexbierum). Daarvan is 940 hectare harde plancapaciteit (excl. Sexbierum). Ook het door Ecorys geprognosticeerde areaal aan glastuinbouw voor de komende 10 jaar ligt tussen 75 en 960 hectare. Ook deze hoeveelheid ligt nog ver onder of is nagenoeg gelijk aan het harde planaanbod exclusief Sexbierum. Kortom in het meest gunstigste scenario van Ecorys is er de komende 10 jaar landelijk nog genoeg hard aanbod aan glastuinbouwlocaties zonder de locatie Sexbierum.
- Bij de berekening van de economische effecten wordt niet ingegaan op de steeds verdergaande mechanisatie in de glastuinbouw om de kosten te reduceren. Hierdoor neemt het aantal banen per hectare ook af. Tevens wordt bij de bestrijding van de werkeloosheid niet de toenemende vergrijzing meegenomen. Bij vergrijzing neemt ook

het aandeel van het werkzame deel van de bevolking af. In NW-Fryslân vindt nu al vergrijzing plaats. Deze trend van vergrijzing zal de komende jaren zich voortzetten.

Financiële onderbouwing

In de structuurvisie wordt er bij de economische uitvoerbaarheid vanuit gegaan dat het gehele terrein eind 2015 uitgegeven is. In het Ecorys onderzoek wordt dit scenario het meest gunstige scenario gevonden waarbij Ecorys aangeeft dat dit meest gunstige scenario onwaarschijnlijk is. Kortom het plan is financiële niet deugdelijk onderbouwd.

Lichtonderzoek

Het lichtonderzoek in het kader van het voorontwerp is momenteel gaande. Wij dringen erop aan om de door ons eerder gemaakte opmerkingen over het lichtonderzoek mee te nemen in dit onderzoek. Deze opmerkingen zijn als bijlage opgenomen.

In het memo (d.d. 23 juni 2010) over de aanpak van het lichtonderzoek wordt aangegeven dat er wordt uitgegaan van een grens van 0,1 lux. Wij willen u erop wijzen dat deze grens een arbitrair gekozen waarde is. Met andere woorden het is geen 'veilige' waarde op basis waarvan er op voorhand geen effecten op het leefmilieu van de Waddenzee optreden.

Verder wordt in het Ecorys onderzoek aangegeven dat tuinders in verband met de verscherpte kredieteisens zich primair zullen richten tot het vergroten van de productiewaarde per hectare. Een van de wijzen waarop de productiewaarde te verhogen is, is door het gebruik van meer licht (meer lux/m²). Hierdoor neemt de uitstoot van licht ook toe. Wij gaan ervan uit dat in het onderzoek dit aspect ook meegenomen wordt.

Duurzame energie

In het onderzoek van Ecorys wordt gemeld dat de verplaatsing van bedrijven vooral gedreven wordt door kostenbeheersing. Nu is er voor het glastuinbouwgebied Sexbierum de (bestuurlijke en politieke) wens om het nieuwe kassengebied het meest duurzame kassengebied van Nederland te laten zijn. Veel van de meest duurzame energie opties hebben een onrendabele top of een lange terugverdientijd. Hoe worden tuinders overgehaald om toch voor de meest duurzame energieopties te kiezen? Wij dringen erop aan om uw visie daarop in de structuurvisie zodanig te verwoorden. En daarbij een koppeling te maken met de laatste en toekomstige stand van de techniek.

Voor wat betreft het bestemmingsplan pleiten wij ervoor om in ieder geval ruimte te reserveren voor meerdere duurzame energieopties. Bijvoorbeeld een leidingtracé naar de haven van Harlingen voor het benutten van restwarmte en een collectieve voorziening voor warmte-koude opslag.

Kashoogte

De kashoogte blijft in het nieuwe bestemmingsplan op 10 meter staan (met een ontheffing voor 11 meter). In een zo open en kwetsbaar landschap vinden wij een dergelijke hoogte niet passen. Ook vanuit economische overwegingen is volgens onderzoek van de Wageningen Universiteit een dergelijke hoogte niet nodig¹. In dit onderzoek wordt aangegeven dat kassen hoger dan 8 meter geen economische meerwaarde hebben en gezien kunnen worden als extreem hoge kassen.

¹ Bontsema, J. e.a. Mei 2007. Relatie tussen toenemende kashoogte en het energieverbruik in de glastuinbouw. Wageningen UR glastuinbouw. Rapportnummer 144.

Op basis van de nu voorliggende voorontwerpen zien wij op het gebied van natuur, landschap en milieu geen verbetering ten opzichte van het vorige bestemmingsplan. Wij hopen dat in het ontwerp bestemmingsplan wel het geval zal zijn. Voorts zien wij uit naar een constructief bestuurlijk overleg.

Met vriendelijke groet,
Mede namens de Waddenvereniging,
FRIESE MILIEU FEDERATIE

b.a.

P. van der Vegt
Waarnemend directeur

Bijlage: - opmerkingen over lichthinderonderzoek

c.c. Provincie Fryslan t.n.v. J.J. Dicke

BIJLAGE

Opmerkingen over lichthinderonderzoek

Wij dringen erop aan om in ieder geval de volgende aspecten in het onderzoek mee te nemen:

1. In de berekeningen voor de lichtemissies uitgaan van het maximaal mogelijk oppervlak aan verlichte kassen;
2. De 'worst-case' situatie te berekenen. En, als uit de worst-case blijkt dat de lichtnormen overschreden worden, wat er gedaan gaat worden om de effecten tegen te gaan;
3. In de berekeningen van het lichtniveau rekening te houden met de lichttoename als gevolg van kieren en de lichtbelasting wanneer sprake is van bijzondere weersomstandigheden (waarbij volgens het convenant glastuinbouw minder afgeschermd hoeft te worden);
4. Duidelijk aan te geven welke lichtsterkte in de kassen er bij de berekeningen gehanteerd is. Voor de berekende waarden maakt het uit of er 95 procent reductie plaatsvindt van een lichtsterkte in de kassen van 5.000, 10.000 of van 18.000 lux. De tendens is dat de lichtsterkte die in de glastuinbouw benut wordt, toeneemt (zie ook www.platformlichthinder.nl). Deze tendens zou dan ook in de berekeningen moeten worden meegenomen;
5. Voor de afstand van het kassengebied de rand van het kassengebied te hanteren tot aan de rand van de Waddenzee. Dit is een afstand van circa 2,5 kilometer;
6. In de berekeningen niet alleen uitgaan van de verlichtingssterkte (uitgedrukt in lux) maar ook van de luminantie, het ophelderen van de hemel (uitgedrukt in candela, afgekort cd). Volgens het platform lichthinder heeft de toename van de luminantie ernstige gevolgen voor de beleving van mensen van o.a. het landschap en heeft luminantie effecten op de fauna in het Waddengebied. Glastuinbouw kan volgens het platform tot enorme opheldering van de hemel leiden door de grote oppervlakte van de verlichte hemel;
7. In de berekeningen de bijdragen van cumulatie op een kwantitatieve wijze in beeld te brengen. Daarbij in ieder geval meenemen de lichtbelasting van het bestaande glastuinbouwgebied (waar minder strenge afschermingpercentages gelden), de haven van Harlingen en de dorpen en wegen in het gebied, de bijdragen van verlichte stallen voor melkveehouderijen;
8. In de startnotitie naar het lichtonderzoek wordt aangegeven dat er een 'strenge' drempelaarde van 0,1 lux wordt gehanteerd. Wij willen u er op wijzen dat al bij een lichtsterkte van 0,2 a 0,3 lux de hemel zodanig verlicht is dat alleen nog de meest heldere sterren gezien kunnen worden. Wij pleiten er dan ook voor een strengere norm die uitgaat van een bescherming van fauna van de Waddenzee en de bescherming van de duisternis voor dit gebied.

Gemeente Franekeradeel
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

uw brief	ons nummer	datum	verzonden
	U10.000014	26 juli 2010	28 JULI 2010
onderwerp	in behandeling bij	toestel	bijlagen
Glastuinbouw Sexbierum	H. Runia	279	

Geacht college ,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het voorontwerp bestemmingsplan Sexbierum – Uitbreiding Glastuinbouw, het voorontwerp Structuurvisie Sexbierum Glastuinbouw en de startnotitie Plan- en project m.e.r. Uitbreiding Glastuinbouwgebied Sexbierum. De plannen geven ons geen aanleiding inhoudelijk te reageren. Wij wensen u verder succes toe met de uitvoering van de plannen.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris, de burgemeester,

b.c. J.I.C. van Deutekom
Loco

P.H.M. Scheffer.

GEMEENTE Franekeradeel	
26 JULI 2010	
nr.:	
afd.: 620	
beh. ambt.	afdr. ....
ontvang. bet. info. afgehandeld door	
d.d.:	
verzaf:	

> Retouradres Postbus 30020 9700 RM Groningen

Het college van burgemeester en wethouders
 van de gemeente Franekeradeel
 Postbus 58
 8800 AB Franeker

VROM-Inspectie
 Directie Uitvoering
 Regio afdeling Noord
 Cascadeplein 10
 Postbus 30020
 9700 RM Groningen
 www.vrom.nl

Contactpersoon
 Hans Nieken
 T 050 - 599 26 86
 M 06 - 25 02 78 69
 F 050 - 599 26 99
 vin-ruimtelijkeplannen
 @mlnvrom.nl

Datum **28 JULI 2010**
 Betreft Advies artikel 3.1.1 Bro: Voorontwerpbestemmingsplan Sexbierum -
 Uitbreiding Glastuinbouw en voorontwerpstructuurvisie Sexbierum
 Glastuinbouw

Kenmerk
 2010.0045570-HNI-N

Bijlage(n)
 uitnodiging webenquête

Geacht college,

Op 22 juni 2010 heb ik uw verzoek ontvangen om advies op grond van artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening over het voorontwerpbestemmingsplan "Sexbierum - Uitbreiding Glastuinbouw" en de voorontwerpstructuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw".

In de brief van 26 mei 2009 aan alle colleges van burgemeester en wethouders heeft de minister van VROM aangegeven over welke nationale belangen uit de Realisatieparagraaf Nationaal Ruimtelijk Beleid (RNRB, TK 2007-2008, 31500 nr. 1) gemeenten altijd overleg moeten voeren met het Rijk. In de brief heeft de minister verder aangegeven het op prijs te stellen als gemeenten ook bij de voorbereiding van structuurvisies waarin nationale belangen aan de orde zijn overleg met het Rijk voeren, hoewel dit in het geval van structuurvisies geen wettelijke verplichting is. Gemeenten verzoeken zelf de afzonderlijke rijksdiensten om advies. De VROM-Inspectie coördineert de rijksreactie over voorontwerpbestemmingsplannen, -projectbesluiten en -structuurvisies.

De bovengenoemde plannen geven aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen, gelet op de nationale belangen zoals die zijn verwoord in de RNRB Franekeradeel. Het nummer achter het nationaal belang verwijst naar het nummer in de RNRB.

28 JULI 2010 Franekeradeel	
nr.:	.....
afd.:	520
beh. aamt.	.....
ontvangst- en gewace afgehandeld d.a.v.:	.....
d.d.:	.....
paraaf:	.....
Pagina 1 van 2	

Nationaal belang 10c/41: Waddenzee

VROM-Inspectie
Directie Uitvoering
Regio afdeling Noord

Lichtemissie

Eén van de te beschermen waarden in het Waddengebied is de duisternis. U geeft aan dat u de ambitie heeft om uit te gaan van de afspraken uit het convenant dat de Stichting Natuur en Milieu en de glastuinbouwsector in 2006 hebben afgesloten. In het convenant zijn echter twee normen vastgelegd; normen waaraan glastuinbouwbedrijven zullen voldoen vanaf 1 januari 2008 en vanaf 1 januari 2014. Uit de voorontwerpstructuurvisie en het voorontwerpbestemmingsplan wordt niet duidelijk welke van de twee normen u gaat hanteren. Ik verzoek u om uit te gaan van de strengere normen die gelden vanaf 1 januari 2014 en deze in de regels van het bestemmingsplan vast te leggen.

Kenmerk
2010.0045570-HNI-N

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd is vermeld of de heer L. Klamer van de Directie Regionale Zaken Noord (Ministerie van LNV), telefoon: 050-5992300.

Ik vertrouw erop dat u de opmerkingen op een adequate wijze zult verwerken in beide plannen.

Deelname webenquête

VROM doet onderzoek naar het gebruik van de Handreiking Ruimtelijke Ordening en Milieu. U kunt via een webenquête uw mening geven over deze handreiking. VROM hoort graag uw mening en nodigt u uit om de webenquête in te vullen.

In de bijlage treft u een toelichting aan met meer informatie over de webenquête. Indien u al heeft deelgenomen, wil ik u bedanken voor uw medewerking.

Een afschrift van deze brief heb ik gezonden aan het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân.

Hoogachtend,
de directeur-inspecteur regio Noord,

mr. ir. N.K. Tilstra

Webenquête

Handreiking RO en Milieu

VROM doet onderzoek naar het gebruik van de Handreiking Ruimtelijke Ordening en Milieu. U kunt via deze webenquête uw mening geven over deze handreiking. VROM hoort graag uw mening en nodigt u uit om de webenquête in te vullen.

Handreiking RO en Milieu

VROM biedt iedereen die actief betrokken is bij het invullen van de openbare ruimte de digitale Handreiking RO en Milieu aan. Deze handreiking presenteert onderwerpen uit de ruimtelijke orderingspraktijk waar de relatie ruimtelijke ordening en milieu (in brede zin) aan de orde is. Toegelicht wordt waarom en hoe de verschillende milieuonderwerpen doorwerken in ruimtelijke plannen, bestemmingsplannen. Dit alles op hoofdlijnen.

Waar kan ik de Handreiking RO en Milieu vinden?

De Handreiking RO en Milieu is te vinden op:
www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/ruimtelijke-ordening/handreiking.

Invullen webenquête

VROM wil graag weten of u bekend bent met de handreiking en in hoeverre de Handreiking aansluit bij uw wensen als gemeente of adviesbureau. Daarom wil ik u vragen om een webenquête in te vullen.

U kunt de webenquête invullen tot en met 15 september 2010.

Waar kunt u de webenquête vinden?

De webenquête staat op www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/ruimtelijke-ordening (bij de Handreiking) en bevat zes vragen.

Het kost ongeveer 5 minuten van uw tijd om deze vragen in te vullen.

Resultaten onderzoek

De resultaten gebruikt VROM om de handreiking te verbeteren.

Aan het eind van dit jaar worden de resultaten van dit onderzoek op de website van Infomil geplaatst.

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Franekeradeel
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

GEMEENTE Franekeradeel	
19 AUG 2010	
nr.:	
afd.: ...5210.....	
beh. ambt.	afh. term. .....
ontvangen/bev. ja/nee afgehandeld d.m.v.:	
.....	
d.d.:	
paraaf:	

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
snekertrekweg 1
telefoon: (058) 292 59 25
telefax: (058) 292 51 25
www.fryslan.nl
e-mail: provincie@fryslan.nl

Leeuwarden, 17 augustus 2010
Verzonden, **18 AUG. 2010**

Ons kenmerk : 00907474
Afdeling : Ruimte
Behandeld door : J.J. Dicke / (058) 292 59 05 of j.j.dicke@fryslan.nl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :

Onderwerp : Voorontwerp structuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw",
voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum-Uitbreiding glastuinbouw",
startnotitie "Plan- en project MER Uitbreiding glastuinbouwgebied Sex-
bierum"

Geacht college,

Op 25 juni 2010 hebben wij de bovengenoemde plannen ter advisering ontvangen.

Voor de ontwikkeling van een glastuinbouwgebied ten zuiden van Sexbierum heeft u in 2008 een bestemmingsplan in procedure gebracht. Wij hebben dit bestemmingsplan in 2009 goedgekeurd. Begin 2010 heeft de Raad van State het plan echter vernietigd. Als gevolg hiervan heeft u de keuze gemaakt om voor het hele glastuinbouwgebied in uw gemeente een structuurvisie op te stellen en, vooralsnog, alleen voor de eerste fase van het nieuwe glastuinbouwgebied een bestemmingsplan in procedure te brengen. Wij kunnen ons vinden in deze keuze.

Ten aanzien van de voorontwerp structuurvisie "Sexbierum Glastuinbouw" willen wij het volgende opmerken.

De provinciale belangen ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw en ruimtelijke kwaliteit zijn in het plan goed verwerkt. De provinciale belangen ten aanzien van weidevogelcompensatie en de gevolgen voor het provinciale wegennet geven ons aanleiding om de volgende opmerkingen te maken.

Gevolgen provinciaal wegennet (categorie 2)

De provincie hanteert het beleidsuitgangspunt dat bij extra verkeersbelasting van het provinciale wegennet die aantoonbaar te wijten is aan bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen, er een bijdrage wordt gevraagd in verkeersoplossingen. Bij de keuze voor een ontsluiting via de Slachtedyk betekent dit een extra belasting op de aansluitingen op de N384/N31.

De bijdrage in de verkeersoplossing dient tot uitdrukking te komen in de exploitatieopzet van de structuurvisie. Overleg met de afdeling Verkeer en Vervoer van de provincie op dit punt is noodzakelijk.

Weidevogelcompensatie (categorie 3)

In de voorontwerp structuurvisie wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het kader van het bestemmingsplan dat in 2008 in procedure is gebracht, zijn echter wel afspraken gemaakt over wijze waarop de weidevogelcompensatie voor het hele nieuwe glastuinbouwgebied plaatsvindt. In de structuurvisie kunnen deze afspraken weergegeven worden.

De voorontwerp structuurvisie geeft overigens geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. Wanneer het plan als ontwerp ter inzage worden gelegd, achten wij toezending ervan noodzakelijk.

Ten aanzien van het voorontwerp bestemmingsplan "Sexbierum-Uitbreiding glastuinbouw", willen wij het volgende opmerken.

Het provinciale belang ten aanzien van de ontwikkeling van glastuinbouw is in het plan goed verwerkt.

Landschappelijke afronding eerste fase (categorie 2)

De oostelijke grens van het bestemmingsplan is tot aan de uitvoering van de tweede fase de grens van het glastuinbouwgebied. Voor deze oostelijke grens van de eerste fase is in het plan echter geen rekening gehouden met een (tijdelijke) landschappelijke inpassing.

Weidevogelcompensatie (categorie 3)

In het voorontwerp bestemmingsplan wordt geen aandacht besteed aan weidevogelcompensatie. In het bestemmingsplan kan worden aangegeven hoe de afspraken die voor het hele glastuinbouwgebied gemaakt zijn over weidevogelcompensatie, uitgewerkt worden voor de eerste fase.

MER

In het voorontwerp wordt aangegeven dat er nog een MER opgesteld moet worden en dat de conclusies daaruit in de ontwerpfase aan het plan worden toegevoegd. Wij hebben het plan daarom nog niet op deze punten kunnen beoordelen.

Wanneer het plan als ontwerp ter inzage worden gelegd, achten wij toezending ervan noodzakelijk.

Ten aanzien van de Startnotitie "Plan- en project MER Uitbreiding glastuinbouwgebied Sexbierum" hebben wij geen opmerkingen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Fryslân,

J.A. Jorritsma, voorzitter

drs. A.J. van den Berg, secretaris

BIJLAGE 2

Gemeente Franekeradeel
T.a.v. de heer Auke Zijlstra
Postbus 58
8800 AB Franeker

ECORYS Nederland BV
Postbus 4175
3006 AD Rotterdam
Watermanweg 44
3067 GG Rotterdam

T 010 453 88 00
F 010 453 07 68
E netherlands@ecorys.com
W www.ecorys.nl

K.v.K. nr. 24316726
Fortis Bank rek. nr. 24.01.51.151
BTW-nr. NL8080.28.741.B08

Onderwerp
Beantwoording vragen Friese Milieu Federatie

Rotterdam

Geachte heer Zijlstra, beste Auke,

Referentie
li21866

Donderdag 5 augustus jl. ontvingen wij de reactie van de Friese Milieu Federatie op het voorontwerp bestemmingsplan, de structuurvisie "Uitbreiding glastuinbouw" (d.d. 17 juni 2010) en het bijbehorende economisch onderzoek (d.d. 18 mei 2010). Graag ontvangen jullie van ons een reactie/uitleg op de vragen/opmerkingen die door de Federatie onder het kopje "Vraag en aanbod glastuinbouw" zijn gemaakt. Bij deze geven wij gehoor aan dit verzoek.

ECORYS Regio, Strategie &
Ondernemerschap
T 010 453 86 37
F 010 453 86 50

Hieronder wordt elk punt apart behandeld. Hierbij wordt in de eerste plaats de vraag c.q. opmerking van de Friese Milieu Federatie gegeven en vervolgens onze reactie hierop.

Gilbert Bal
T 010 453 86 59
E gilbert.bal@ecorys.com

1. **Opmerking Milieu Federatie:** *"De Raad van State heeft geconcludeerd dat de vraag naar glastuinbouw voor de tweede fase niet was onderbouwd. In de tussentijd heeft de economische crisis zich doorgezet – inclusief de verscherpte krediet-eisen vanuit de banken - terwijl er geen veranderingen hebben plaatsgevonden die de groei van de glastuinbouw bevorderen (bv. toegenomen vraag naar producten, gunstige subsidieregelingen, etc.). In het rapport wordt dan ook niet onderbouwd waar die vraag nu wel vandaan komt en wat de onderliggende redenen voor deze verwachte groei zijn."*

ECORYS Nederland is
a member of ECORYS

Reactie ECORYS: De raming van de toekomstige behoefte aan glasareaal in Noordwest-Fryslân gaat uit van historische trends en houdt bewust rekening met de economische context. De gevolgen van de economische crisis zijn in beeld gebracht op basis van interviews en studies waarin de gevolgen van de economische crisis op de ontwikkeling van de agrarische sector zijn beschreven (o.a. LEI en NovioConsult). Wij zijn ons bewust van de onzekerheden in de raming en hebben daarom een gevoeligheidsanalyse uitgevoerd waarbij ten aanzien van een aantal variabelen andere uitgangspunten zijn gehanteerd. Uit de behoefte-raming en bijbehorende gevoeligheidsanalyse komt derhalve een bandbreedte van 105 tot 245 ha tot 2020 naar voren.

Vervolgens zijn wij ten behoeve van de analyse van de gewenste fasering uitgegaan

van een ‘middenscenario’, waarin de behoefte uitkomt op 185 ha (netto) tot 2020. Op basis van de veranderde economische context verwachten we dat deze behoefte ‘vertraagd’ zal ontstaan. Deze conclusie sluit aan op de “Landbouwverkenning provincie Fryslân tot 2020” van het Landbouw Economisch Instituut (LEI), waarin wordt aangegeven dat *“De glastuinbouw in Fryslân het in zich heeft om uit te groeien naar een concentratiegebied in Noord-Nederland. De condities zijn aanwezig en de regio heeft de potenties en de (jonge) ondernemers om dit waar te maken. De vraag is alleen hoe lang de financiële crisis in de wereld en de marktmacht van handel en retail aanhoudt en daarmee de snelheid van de glastuinbouwontwikkeling in Fryslân bepaalt.”*

2. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het Ecorys rapport wordt aangenomen dat de economische crises over drie jaar achter de rug is en dat de vraag naar nieuwe glastuinbouwlocaties daarna toe zal nemen. Waarop baseert Ecorys deze periode van drie jaar? En wat zijn de achterliggende redenen dat de groei na drie jaar weer zal aantrekken?*

Reactie ECORYS: De periode van twee tot drie jaar volgt uit interviews (zie bijlage van het rapport) en studies waarin de gevolgen van de economische crisis worden beschreven. Zo wordt in de vorig jaar door het LEI uitgegeven studie “De agrarische sector in Nederland naar 2020” aangegeven dat *“De economische recessie een vertragend effect kan hebben op enkele van de beschouwde ontwikkelingen, zoals het proces van schaalvergroting. Overigens wordt de vraag naar agrarische producten duidelijk minder negatief beïnvloed door de economische conjunctuur dan die naar andere producten en diensten. Luxere producten, waaronder ook sierteeltproducten, zijn wel conjunctuurgevoelig en hierdoor kwetsbaar. Een belangrijke voorwaarde voor een herstel van de economische groei na 2010 is dat internationaal en binnen de EU afgezien wordt van protectionistische handelsmaatregelen.”* In de recent door **NovioConsult** afgeronde studie “Greenports gewogen” wordt het volgende geschreven: *“Tot slot de constatering dat de recessie ertoe leidt dat er tijdelijk sprake is van een vertraging in de groei en ontwikkeling van het cluster, met als gevolg een tijdelijk verminderde mogelijkheid tot het investeren in uitbreiding en een lagere investeringspotentie voor nieuwbouw. Op termijn wordt echter een herstel van de groei en dynamiek voor alle greenports verwacht en zal ook de druk op groei van het productieareal weer aan de orde zijn. Het tijdig beschikbaar krijgen van productielocaties is een langjarig proces. Het is dan ook zaak de huidige recessie niet te vertalen naar een structureel lagere ruimteclaim vanuit de greenports voor de daar te vestigen en handhaven productiemogelijkheden.”* Dat de groei in Noordwest-Fryslân na de recessie naar verwachting weer relatief snel zal aantrekken, hangt samen met de sterke vertegenwoordiging van de groenteteelt (minder kwetsbaar dan sierteelt) en het gunstige productiemilieu. Het gaat hierbij om klimatologische, economische en sociale voordelen, de bereikbaarheid en de initiatieven op het gebied van duurzaamheid en energie (zie paragraaf 2.3.3 van het rapport).

3. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het rapport worden alleen de positieve economische kanten van de glastuinbouwlocatie in Noordwest Fryslân genoemd. De negatieve kanten - als het ontbreken van collectieve voorzieningen, weinig toeleverende bedrijven en de grotere afstand tot de afzetmarkt/Schiphol - worden buiten beschouwing gelaten.*

Reactie ECORYS: Bovengenoemde kenmerken van het productiemilieu zijn inderdaad niet expliciet in het rapport benoemd, maar zijn impliciet wel meegenomen in de behoefte-raming. De behoefte-raming gaat immers voor een belangrijk deel uit van historische trends. Het gebrek aan collectieve voorzieningen en toeleverende bedrijven speelde in het begin van de ontwikkeling van het glastuinbouwgebied nabij Berlikum sterker dan nu het geval is. Desondanks zat de glastuinbouw in Noordwest-Fryslân en in het bijzonder de locatie bij Berlikum in de periode 2000-2009 enorm in de lift. In Berlikum is tot nu toe 73 ha netto glasareaal ontwikkeld, waarmee de in het streekplan aangewezen ruimte bestemd voor glastuinbouw volledig is uitgegeven. Hierdoor is er inmiddels vrijwel geen aanbod meer direct beschikbaar. De zeer snelle uitgifte van het areaal duidt op een grote interesse vanuit de markt.

4. **Opmerking Milieu Federatie:** *In het verleden hebben volgens het Ecorys rapport tuinders in NW-Fryslân gebruik gemaakt van een gunstige regeling om een grotere kavel te kopen. Uit het rapport wordt niet duidelijk of deze regeling nog bestaat. Indien deze regeling niet meer bestaat dan is het kopen van een kavel mogelijk minder interessant geworden. Uitgiftecijfers in het verleden geven dan ook een vertekend beeld van de toekomstige uitgiftecijfers zonder een dergelijke regeling.*

Reactie ECORYS: Veel tuinders hebben bij de aankoop van gronden in Noordwest-Fryslân gebruik gemaakt van een financieel aantrekkelijke regeling, waarbij zij een groter kavel konden kopen dan dat zij op dat moment wilden bebouwen. De toename van het glasareaal in de laatste vijf jaar bestaat vooral uit bedrijven die het resterende deel van hun kavel hebben bebouwd. Deze ontwikkeling heeft zich met name rondom Berlikum voorgedaan en heeft inderdaad mede geleid tot de snelle uitgifte van het gebied. Hoewel deze regeling formeel niet meer bestaat, omdat het gebied rondom Berlikum volledig is uitgegeven, heeft de gemeente Franekeradeel concrete plannen om deze regeling ook voor het glastuinbouwgebied Sexbierum in te zetten. Dit houdt in dat in de toekomst per tuinder zal worden nagegaan of het aantrekkelijk voor hem/haar is om al een optie op een kavel te nemen.

5. **Opmerking Milieu Federatie:** *Er wordt in het rapport genoemd dat de laatste jaren het areaal aan glasgroenten is toegenomen. Niet wordt vermeld dat het aantal bedrijven ook aanzienlijk (zie gegevens CBS) is afgenomen. Kortom er zijn minder bedrijven maar de bedrijven die zijn overgebleven zijn groter geworden. Niet duidelijk wordt uit het rapport of de groei van die bedrijven nu bereikt is. Ecorys neemt aan dat de bestaande bedrijven tot in het oneindige kunnen blijven groeien (lineaire regressie). In de praktijk is uiteraard sprake van een voor een tuinder economisch/sociaal gezien optimale bedrijfsgrootte. Is deze inmiddels bereikt?*

Reactie ECORYS: Op basis van historische trends verwachten wij dat het areaal glasgroenten in de periode tot 2020 in Nederland zal toenemen, onder meer door schaalvergroting. Dit is ook benoemd in hoofdstuk 2 van het rapport, waarin de resultaten van de behoefte-raming worden uiteengezet. Voorts wordt hierin aangegeven dat wij verwachten dat de ruimtebehoefte als gevolg van de veranderde economische context de eerste twee tot drie jaar gering zal zijn. Op het moment dat het (te) ruime aanbod (grotendeels) uit de markt is verdwenen en daarmee de productiewaarde per ha weer wat wordt

verhoogd, zal er echter waarschijnlijk weer op nieuwe locaties worden uitgebreid. In vele teelten is schaalvergroting noodzakelijk om internationaal concurrerend te blijven. Dit geldt in het bijzonder voor de glasgroenteteelt, waar bedrijven zich naar verwachting ontwikkelen tot een omvang van circa 20 ha, met zelfs uitschieters naar 60 of 80 ha. Aangezien de gemiddelde bedrijfsomvang nu 2,6 ha bedraagt (Bron: CBS, 2009), ligt een verdere schaalvergroting voor de hand.

6. **Opmerking Milieu Federatie:** *Door vertrekkende bedrijven uit Zuid-Holland wordt de ruimte vraag voor heel Nederland vanuit Zuid-Holland door Ecorys becijferd op 55 tot 595 hectare. Tevens heeft Ecorys een overzicht opgenomen van de in ontwikkeling zijnde glastuinbouwlocaties (incl. Sexbierum). Al deze locaties bij elkaar opgeteld, levert een toekomstig aanbod op van 1120 hectare (excl. Sexbierum). Daarvan is 940 hectare harde plancapaciteit (excl. Sexbierum). Ook het door Ecorys geprognoseerde areaal aan glastuinbouw voor de komende 10 jaar ligt tussen 75 en 960 hectare. Ook deze hoeveelheid ligt nog ver onder of is nagenoeg gelijk aan het harde planaanbod exclusief Sexbierum. Kortom in het meest gunstigste scenario van Ecorys is er de komende 10 jaar landelijk nog genoeg hard aanbod aan glastuinbouwlocaties zonder de locatie Sexbierum.*

Reactie ECORYS: Het overzicht waaraan de Friese Milieu Federatie refereert, dateert van augustus 2008. De vraag is in hoeverre de door de Federatie genoemde 'harde plancapaciteit' daadwerkelijk is of nog wordt gerealiseerd. In het recente verleden zijn diverse locaties voor nieuwbouw en uitleg aangewezen die niet noemenswaardig hebben geleid tot concrete realisatie van nieuwe bedrijven (bijvoorbeeld Emmen). Veel van de uiteindelijke realisatie van de plannen hangt dan ook af van de kwaliteit van de locaties die wordt geboden. De wijze waarop de geprognoseerde behoefte ruimtelijk zal neerslaan, hangt daarnaast voor een belangrijk deel af van het moment waarop de kavels beschikbaar komen. Voor de regio Noordwest-Fryslân verwachten wij dat, op het moment dat de markt weer aantrekt, er in versneld tempo ruimtebehoefte zal ontstaan. Dit hangt voor een belangrijk deel samen met de kwaliteit van het productiemilieu zoals aangegeven in paragraaf 2.2.3 van het rapport en wordt bevestigd vanuit de ontwikkeling die reeds in Berlikum heeft plaatsgevonden. Voorwaarde is wel dat de gronden terstond uitgeefbaar zijn op het moment dat de markt dit verlangt. Op deze manier kan de toekomstige vraag direct worden geaccommodeerd en zal het gebied in Sexbierum eind 2017 volledig zijn uitgegeven (zie paragraaf 2.4.2 van het rapport).

7. **Opmerking Milieu Federatie:** *Bij de berekening van de economische effecten wordt niet ingegaan op de steeds verdergaande mechanisatie in de glastuinbouw om de kosten te reduceren. Hierdoor neemt het aantal banen per hectare ook af. Tevens wordt bij de bestrijding van de werkloosheid niet de toenemende vergrijzing meegenomen. Bij vergrijzing neemt ook het aandeel van het werkzame deel van de bevolking af. In NW-Fryslân vindt nu al vergrijzing plaats. Deze trend van vergrijzing zal de komende jaren zich voortzetten.*

Reactie ECORYS: Ondanks de relatief sterke schaalvergroting die al in de glasgroentesector heeft plaatsgevonden, bleef het aantal werknemers per hectare in dit segment de laatste jaren relatief constant. Ten opzichte van 2002 was het aantal werknemers per hectare in 2008 zelfs iets toegenomen.

Vandaar dat er voor de berekening van de directe werkgelegenheid het gemiddelde aantal FTE per hectare in de Nederlandse glasgroentesector is vermenigvuldigd met het (toekomstige) aantal hectaren in de sector in Noordwest-Fryslân. De wijze waarop in de arbeidsvraag kan worden voorzien, hangt daarnaast inderdaad deels samen met de demografische ontwikkeling. Wij verwachten dat veel van de FTE's zullen worden ingevuld door in deeltijd werkende vrouwen en scholieren die in vakanties en weekends willen bijverdienen. Ook komen mensen die werkloos zijn in aanmerking voor een baan in de glastuinbouw. Hierop wordt al ingespeeld met het project 'Werken in de Kas' en de scholingskas van de Stichting Tuinbouw Friesland. Anderzijds is de vraag vanuit de tuinbouwsector veelal ook gericht op seizoensarbeid. De piek in het hoogseizoen zal waarschijnlijk worden ingevuld met arbeidskrachten van buiten de regio. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan (flexibele) Poolse uitzendkrachten. De verdergaande schaalvergroting houdt bovendien in dat er ook in de primaire productiebedrijven meer hoogopgeleide arbeidskrachten nodig zullen zijn. Dit personeel zal van buiten de regio moeten worden aangetrokken, aangezien het regionale aanbod hierin (op dit moment) slechts in beperkte mate voorziet.

We hopen dat deze notitie de vragen/opmerkingen van de Friese Milieu Federatie voldoende beantwoordt. Bij eventuele onduidelijkheden kan vanzelfsprekend contact met ons worden opgenomen voor een toelichting.

Met vriendelijke groet,

Rotterdam, 12 augustus 2010

ECORYS Nederland BV

Gilbert Bal
Consultant
Regio, Strategie & Ondernemerschap

Walter Hulsker
Partner
Regio, Strategie & Ondernemerschap

